

ÅRSRAPPORT REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDREMEDISIN OG SAMHANDLING 2018

Lokal aktivitet:

DATO/ TID	HVOR	TEMA	HVEM	ANTALL DELTAKERE	ANSVAR/ UNDERVISER
07.01.2018 Kl. 10.45- 15.45	Stavanger konserthus	Informasjon om WiseAge	VIP- WiseAge	Ca. 25	Per Morten Haarr Kristin Aas Nordin Helen Wigestrands
11.01.2018 Kl. 10.00- 12.00	VID- vitenskapelig e høyskole	Person-sentrert omsorg. Demens.	2. Års vernepleierst udenter og kontaktperso ner fra praksis-feltet	Ca. 90	Kristin Aas Nordin
23.01.2018 Kl. 12.00- 13.30	SUS	Fore-bygging av selvmord	Arbeids- gruppen	6	Kristin Aas Nordin
24/1, kl 12.00- 14.30	Sesam	Nettverk: yngre personer med demens og dagsenter	Ansatte i kommunehel setjenesten	Ca. 30	Siri, Hilde, Kristin
23.01.2018 Kl. 13.00- 14.00	Sesam	Planleggings-møte med Conventor	Planlegge konferanse	3	Kristin Aas Nordin Siri Ueland
24.01.2018 Kl. 19.00- 21.00	Stangeland- sentret på Sola	Demens Kommunikasjon	Sola sanitets- forening	Ca. 30	Kristin Aas Nordin
25.01.2018 Kl. 13.00- 15.00	Pasienthotell et SUS	Demens	Ansatte i resepsjon, restaurant og hotell	Ca. 20	Kristin Aas Nordin
29.01.2018 Kl. 08.00- 09.00	Sesam	Verne-ombus- oppgaver i Sesam	Verne- ombud Helen	2	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrands

			Wigestrand		
24.01.2018 kl. 12.00- 14.30	Sesam	Nettverks-møte	Deltakere fra 10 kommuner i Sør- Rogaland	35	Kristin Aas Nordin Siri Ueland
30.01.2018 Kl. 09.30- 11.00	Sesam	Utvidet team og personal-møte	Ansatte på Sesam	Ca. 10	Ansvar : Kristin Aas Nordin + team.
06.02.2018 Kl. 09.00- 15.00	Sesam	Heldags- team møte	Sesam team	5	Kristin Aas Nordin Karin Smedvig Ingelin Testad Martha Gjestsen Helen Wigestrands
07.02.2018 Kl. 09.15- 11.30	Universitetet	Demens Kommunikasjon Person-sentrert Omsorg	Sykepleier- studenter fra 1. år.	Ca. 130	Kristin Aas Nordin
21.02.2018 Kl. 13.30- 15.00	Sesam	Samarbeidsmøte	Nasjonal- foreningen og Sesam	4	Kristin Aas Nordin
21/2,8/3, 22/3, 5/4		Avtalte ABC seminar som ble avlyst			Siri forarbeid med å skaffe forelesere, lage deltakermapper og kontakte forelesere for å informere om avlysning
29/1, 5/3, 23/4	Sesam	Faglunsj			Siri ansvar for å skaffe forelesere til faglunsj
01.03.2018 kl. 10.15- 11.15	Sesam	Planlegging av konferansen.	Psykopp	3	Kristin Aas Nordin Siri Ueland

06.03.2018 kl. 09.00- 15.00	Sesam	Heldags teammøte	Sesam team	5	Kristin Aas Nordin Karin Smedvig Ingelin Testad Martha Gjestsen Helen Wigestrands
09.03.18	SUS	Status for FOKUS kontakter og planlegging framover	Møte med FOKUS kontakter og seniorrådgiv ere		Ingrid Langeland
14.03.18	SUS	VIPS nettverk	Resursperso ner og ledere		Ingrid Langeland
15.03.18	Oslo	Fagråd KVALAP	Fagråd KVALAP		Ingrid Langeland
19.03.2018 Kl. 08.00- 09.00	Sesam	Verne-ombuds- oppgaver i Sesam	Verne- ombud Helen Wigestrands	2	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrands
03.04.2018 Kl. 12.00- 13.30	SUS	Fore-bygging av selvmord	Arbeids- gruppen	6	Kristin Aas Nordin
03.04.18	SUS	Kurs i utredning og kartleggingsverktøy	Fra kommune og B1	15	Ingrid Langeland
10.04.2018 Kl. 10.00- 10.45	Sesam	Om Sesam	Besøk av eldre-rådet	8	Kristin Aas Nordin Martha Gjestsen Ingelin Testad
11.04.2018 kl. 20.00- 22.00	Fredheim- loftet Klepp kommune	Demens m.m.	Lions klubb Klepp	Ca.25	Kristin Aas Nordin
12.04.2018 kl. 09.00- 15.00	Sesam	Musikk-basert Miljø-behandling	Deltakere Fra ulike kommuner	Ca. 35	Kristin Aas Nordin
16.04.2018 Kl. 13.00- 15.00	Fylkesmanne n i Rogaland	Eldre og rus	Deltakere fra ulike instanser	Ca. 10	Kristin Aas Nordin
17.04.2018 Kl. 09.00- 15.00	Sesam	Strategi og handlings-arbeid	Sesam team	5	Kristin Aas Nordin Karin Smedvig Ingelin Testad Martha Gjestsen Helen Wigestrands

17.04.18	SUS	Møte FOKUS kontakter	Fokus kontakter		Ingrid Langeland
18.04.2018 Kl. 13.00- 15.00	Pasienthotell et SUS	Demens	Ansatte i resepsjon, restaurant og hotell	Ca. 20	Kristin Aas Nordin
19/4	Forsand	Demvest	Pasient		Siri sykehjemsbesøk hos demvestpasient
19.04.18	SUS	ABC psykiske sykdommer i eldre år seminar 2	Fra kommune		Ingrid Langeland
26.04.2018 kl. 12.00- 14.00	Sesam	Vernerunde	For ansatte	Ca. 10	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrånd.
26.04.2018 Kl. 08.30- 09.00	Sesam	Planlegging av konferanse	Ansatte i kommune- helse- tjenesten	4	Kristin Aas Nordin Siri Ueland Helen Wigestrånd
02.05.2018 kl. 10.15- 11.00	Sesam	Personal-møte	For ansatte på Sesam	Ca.10	Ansvar: Kristin Aas Nordin
03.05.2018 kl. 10.00- 15.00	Undervisning a- Avdelingen på SUS	Fagseminar Miljø-permen	Ansatte i kommune- helse- tjenesten	Ca. 25	Kristin Aas Nordin
09.05.2018 kl. 13.00- 15.30	Skype- møte med aldring og helse	ABC- registrering	For ressurs- personer ABC , opplæring med Aldring og helse for å ta i bruk ABC- registrering.	5	Kristin Aas Nordin Hilde Rydland Marianayagam og Siri Ueland.
16/5	Sesam	Oppstartseminar, demensomsorgens ABC	Ansatte i kommunehel setjenesten	Ca. 35	Siri
23.05.2018 kl. 12.30- 15.00	Hillevågsv. 8, Personal og økonomi.	Kurs i ansettelses og Webcruiter	Ansatte på SUS	Ca. 10	Deltaker: Kristin Aas Nordin

23.05.18	SUS	Møte FOKUS kontakter	Fokus kontakter		Ingrid Langeland
24.05.kl. 18.00- 20.00	Arkeologisk museum	Demens Pårørende sin rolle, Acid- studien osv.	Sesam i samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen.	Ca. 70	Arrangør på vegne av Sesam: Kristin Aas Nordin Underviser: Anne Katrine Bergland
27.05.2018 Kl. 15.00- 19.00	Stavanger forum	Wise-Age	Møte i regi av Wise-Age	Ca. 75	Ingelin Testad Dag Årslund Helen Wigestrands Kristin Aas Nordin Alexandra Sevic
28. – 29. Mai	Stavanger forum	SESAM konferansen	helsearbeidere		Jon Arild Aakre
05.06.2018 Kl. 09.00- 15.00	Sesam	Heldags teammøte	Sesam team	5	Ingelin Testad Kristin Aas Nordin Martha Gjesten Karin Smedvig Helen Wigestrands
06.06.2018 Kl. 11.30- 14.00	Møterom Psykiatrisk	Dialogmøte	Poli-klinikkene, DPS- ene B1 Ledelse	Ca.15	Ledelse: Karin smedvig Deltaker: Kristin Aas Nordin
15.06.2018 Kl. 10.00- 11.00	Sesam	Møte med repr. Fra fylkesmannen i Rogaland	Björg Odland	2	Kristin Aas Nordin
19.06.2018 Kl. 12.00- 13.30	SUS	Fore-bygging av selvmord	Arbeidsgruppen	6	Kristin Aas Nordin
10.08.2018 kl. 10.00- 11.00	SESAM	HMS	Jobbet med rutiner innen HMS	2	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrands
14.08.2018 Kl.12.30- 13.30	SESAM	HMS	Sjekklister	2	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrands
16.08.2018 Kl. 14.00- 15.30	Helsehuset	Samarbeidsmøte Med USHT	Repr. Fra USHT og SESAM	6	Kristin Aas Nordin Siri Ueland
27.08.2018 kl. 12.30- 13.30	Sesam	Styringsgruppemøte WiseAge	Styringsgruppen	7	Sesam team

04.09.2018 09.30- 10.00	SESAM	Kursleder-kurs Demens-skolen	Deltakere fra Sør- Rogaland og åpent for andre	Ca. 18	Kristin Aas Nordin Vigdis Vagle Målfrid Meling
6/9	Sesam	Eldreomsorgens ABC	Ansatt i kommunehel setjenesten	Ca 15	Siri ansvar
12/9	Sesam	Eldreomsorgens ABC, utgikk pga. lav påmelding men var planlagt i forhold til undervisere			Siri ansvar
12.09	Ågesentunet	Kan Anthocyaner forebygge demens	publikumsm øte	20	Anne Katrine Bergland
12.09.2018 Kl. 18.00- 20.00	Ågesentunet	Informasjonsmøte	Åpent møte	Ca. 30	Kristin Aas Nordin Katrine Bergland
24/9	Forsand	Demvestpasient			Siri
25/9	Sesam	Demensomsorgens ABC	Ansatt i kommunehel setjenesten	Ca 15	Siri, Hilde Ingrid undervisere
25.09.2018 12.00- 13.30	SUS	Fore-bygging av selvmord	Arbeids- gruppe	Ca. 7	Kristin Aas Nordin
27.09.18	SUS	Kurs i utredning og kartleggingsverktøy	Kommune ansatte sykehjem	13	Ingrid Langeland
30.09.2018 - 07.10.2018	Lesvos	Skrive og refleksjons-seminar	Ansatte ved Sesam	18	Sesam team + stipendiater og ressurspersoner og seniorrådgivere
09.10.2018 12.00- 14.00	Fylkesmanne n i Rogaland	Eldre og rus	Repr. Fra ulike fag- miljø	Ca. 10	Kristin Aas Nordin
18.10.2018 9.45-14.00	Måltidetshus	Matlyst Inspirasjonssemina r	Hjemmeboe nde eldre	31	Jon Arild Aakre
20.11.2018	Stavanger konserthus	WA stormøte	Åpent for alle		Jon Arild Aakre (stand)

11/10	Sesam	Eldreomsogens ABC , psykiske lidelser, semnar avlyst pga få deltakere, men brukt tid på å forberede i horkant			
22.10.2018 kl. 09.00-10.00	SESAM	Styrings-gruppe-møte WiseAge	Styrings-gruppen	7	Sesam team
24.10.2018 kl. 11.00-13.00	SESAM	Screening	Demens-skolen	2	Kristin Aas Nordin Martine Kajander
30.10.2018 kl. 10.30-11.00	SESAM	Personal-møte	Ansatte i Sesam	Ca. 10	Kristin Aas Nordin Helen Wigestrånd
30.10.2018 kl. 12.00-13.30	SUS	Fore-bygging av Selvmord	Arbeids-gruppen	6	Kristin Aas Nordin
31.10.2018 Kl. 16.30-19.00	Time rådhus	Kommunikasjon	Pårørende-møte	Ca. 20	Kristin Aas Nordin
01.11.2018 kl. 12.00-14.30	SESAM	Nettverks-møte	Kommuner i Sør-Rogaland	Ca. 25 personer fra 10 kommuner	Kristin Aas Nordin og Siri Ueland
28.11.2018 Kl. 08.00-12.00	Folkets hus, Stavanger	Tidlig oppfølging Demens	Ansatte i Stavanger kommune og spesialist-helse-tjenesten	Ca. 40	Deltaker: Kristin Aas Nordin
03.12.2018 Kl. 10.30-11.00	SESAM	Personal-møte	HMS-Handlings-plan	Ca.10	Kristin Aas Nordin
20.12.2018 Kl. 12.00-13.30	SESAM	Samarbeid med Stokka sykehjem	Ledere fra Stokka sykehjem og repr. Fra Sesam	8	Ingelin Testad Martha Terese Gjesten Lise Birgitte Holteng Kristin Aas Nordin

Regional aktivitet:

DATO/ TID	HVOR	TEMA	HVEM	ANTALL DELTAKERE	ANSVAR/ UNDERVISER
10. januar	Førde rådhus	Planlegge fagdagar 2018	Samarbeid USHT / SESAM	3	Marta Strandos / Hildur Thingnes
DATO/ 12.03.2018 TID 09.30-15	Haugesund	Kurslederkurs Demensskolen		10	ANSVAR/ UNDERVISER Seniorrådgiver Målfrid Meling Og Seniorrådgiver Vigdis Vagle
13. mars 09 – 15.30	Thon Hotel Jølster	Ernæring Særlege ernæringsbehov hos eldre. Identifisering av underernæring Ernæring i eit samhandlings-fokus Rutinar for å førebygge underernæring hos heimebuande. Erfaringar frå kommune. Erfaring frå arbeid med	Fagnettverk innan eldremedisin / eldreomsorg	96 frå 16 kommunar, 4 avd. i HF	USHT v / Marta Strandos SESAM v/ Hildur Thingnes Undervisarar: KEF Camilla Laukeland, HF Koordinator USHT Berit Ullebust Koordinator USHT Elin Sjørbotten USHT Telemark: Heidi Johnsen Spl. Kathrine Sjørum, Leikanger

		ernæring i heimetenes ta i Leikanger kommune.			
13.03.2018 - 14.03.2018	Utstein Kloster	Referanse- gruppe	Repr. Fra regionen	8	Sesam team
24. mai	Thon Hotel Jølster	Evaluering av fagnettverk s-arbeidet etter 3,5 års drift	Ressurs- personane i fagnettverk et	15 ressurs- personar av 30.	Marta Strandos / Hildur Thingnes
28. og 29. mai	Stavanger	SK2018 Bidrog med parallellsesj on frå Sogn og Fj.	Regional konferanse		SESAM
28.05 og 29.05. 2018	Stavanger forum	SESAM- konferanse	Repr. Fra hele regionen	Ca. 180	Sesam team + andre ansatte i sesam.
07.06.2018	Indre Sogn distrikt- psykiatriske senter	Demens Kommunika- sjon Personsentr ert omsorg Takling av utfordrende adferd VIPS DCM Osv.	Deltakere fra 4 kommuner i Sogn og fjordane	Ca. 100	Foreleser: Kristin Aas Nordin

20.09.2018 Kl.07.00- 17.00	Bergen	Kursleder- kurs i Demens- skolen	Deltakere fra flere kommuner i Hordaland	17	Kristin Aas Nordin Vigdis Vagle Målfrid Meling
1-5/10	Lesvos	Planlegging av Sesamkonfe- ranse 2019, nettverksar- beis			Siri
25/10	Bergen	Ledermøte for ledere i geriatri og alderspsyki- atri, samling med regionale ressurspers- oner vedrørende Sesamkonfe- ranse			Siri
25.10.2018 Kl. 07.00- 18.00	Bergen	Fag- og ledernet- verksmøte	Regionale Ressurs- personer + deltakere fra hele regionen	16	Kristin Aas Nordin Karin Smedvig Siri Ueland

25. okt.	Bergen	Fag-og leiarnettverk Helse Vest 3 innlegg frå Sogn og Fjordane	Ressurspers onar og leiarar		SESAM
29/10	Sesam	Screening demensskol e	1	pårørende	Martine / Siri
1/11	Sesam	Nettverksm øte, utredning og oppfølging	Ansatte i kommuneh elsetjeneste n	20	Ansvar Siri, Kristin
1.nov.	Thon Hotel Jølster	Ernæring Etiske aspekt ved ernærings- behandling til eldre - generelt om etiske dilemma - dilemma knytt til livets slutfase Svelgvansk ar - Teori	Fagnettverk innan eldremedisin / eldreomsor g	73 frå 17 kommunar, 4 avd. i HF	Professor i medisinsk etikk Per Nordtvedt Logopedane Rigmor Bjørkedal og Ingvill Nordeide Vatne Marta Strandos

		- Praktiske øvingar Siste nytt frå pasienttryggleiksprogrammet. Tema for fagdagar 2019			
06.11.2018	Knarvik, Hordaland	Musikk-basert Miljø-behandling	Kommuner i Hordaland	Ca. 25	Kristin Aas Nordin
09.11.2018	Førde, Sogn og Fjordane	Innlegg på møte	Representanter fra kommune-helse-tjenesten og spesialist-helse-tjenestene i Sogn Og Fjordane	Ca. 100 første del av møte og ellers ca. 20 resten av dagen.	Kristin Aas Nordin. Hildur Thingnæs ledet dagen og hadde innlegg.
21.11.2018	Skei, Sogn og Fjordane	Tvang	Fagdag i regi av fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Ca. 130	Kristin Aas Nordin
22. nov	Førde sjukehus	Evaluering av avtale mellom HF og kommunene vedr. fagnettverket	Koordineringsrådet (øvrste samarbeidsorgan)	15	Marta Strandos Hildur Thingnes

12. des.	Førde rådhus	Møte i driftsgruppaa for fagnettverket	Driftsgruppaa	4 av 5	Marta Strandos Hildur Thingnes
17. des.	Førde rådhus	Møte i styringsgruppaa for fagnettverket Utsett til 8. jan. 2019	Styringsgruppaa		Marta Strandos Hildur Thingnes

Nasjonal aktivitet:

DATO/ TID	HVOR	TEMA	HVEM	ANTALL DELTAKERE	ANSVAR/ UNDERVISER
06.01.2018 TID: 10.30-15.30	Aker sykehus, Oslo	Demensskolen/ Kurslederkurs		10-12	UNDERVISER Seniorrådgivere Målfrid Meling og Vigdis Vagle
12.03.2018 - 13.03.2018	Atlantic hotell Stavanger	Foredrag: Demensskole. Nasjonal Konferanse	Representanter Fra hele landet	Ca. 230	Kristin Aas Nordin

		Innen sykehjemsmedisin.			
22.03.2018	Oslo	Demensskolen	Repr.tanter fra 15 kommuner i Norge + helse-direktoratet , Nasjonalforeningen og Aldring og helse.	Ca. 60	Kristin Aas Nordin
23.04.18-25.04.2018	Sarpsborg	Nasjonal konferanse i Alderspsykiatri	Deltakere fra hele landet	Ca. 220	Kristin Aas Nordin
15.05.2018 - 16.05.2018	Gardermoen, Oslo	Referansegruppe-møte i regi av aldring og Helse	Deltakere i referansegruppen	Ca. 20	Deltaker: Kristin Aas Nordin
25.05.2018 Kl. 09.00-17.00	Forskningsdag i Stavanger, Atlantic hotell	Forskning. Nasjonalt og inter-Nasjonalt samarbeid	Samarbeids partnere fra USA, England og fra Oslo, Bergen.	Ca. 35	Forskere på Sesam+ Karin Smedvig og Kristin Aas Nordin
26.05.2018 kl. 11.00-15.30	Flor og fjære	Fortsettelse av forskningsdag	Inviterte forskere	16	Ingelin Testad Martha Gjestsen Kristin Aas Nordin Martine Kajander m.flere.
31.05.2018	Arendal	VIPS og person-sentrert omsorg	Foredrag	Ca. 70	Foreleser: Kristin Aas Nordin
01.06.2018	Lyngdal	VIPS og person-sentrert omsorg	Foredrag	Ca.60	Foreleser: Kristin Aas Nordin
10 -15.00	Nasjonalforeningen for folkehelsen	Kommunikasjonskurs	Forskere/brukere	40	Jon Arild Aakre

12.09.2018 - 13.09.2018	Clarion hotell, Stavanger	Lands- konferanse Hukommels es- poliklinikk	Nasjonal konferanse	Ca. 220	Stand: Kristin Aas Nordin
14.11.2018 - 15.11.2018	Gardermoen	ABC-arbeid	Nasjonal konferanse	Ca. 60	Kristin Aas Nordin
05.12.20- 06.12.2018	Oslo	Demens- dagene	Nasjonal konferanse	Ca. 1000	Deltaker: Kristin Aas Nordin Siri Ueland
18.12.2018	Oslo	«Leve Hele Livet»	Nasjonalt møte i regi av Helse og Omsorgs- departeme ntet	Ca. 250	Deltaker: Kristin Aas Nordin

Kommentar til aktivitetsoversikten:

Arbeid med fagnettverket har vore prioritert også i år. Samarbeid med USHT om vedlikehald av nettverket og rekruttering av fleire ressurspersonar har også vore i fokus. Nettverket har fått 5 nye ressurspersonar, dvs. 2 frå Helse Førde (ergoterapeutar) og 3 frå ulike kommunar. Tilsaman har vi 35 ressurspersonar, 9 av desse frå Helse Førde. Utfrå deltakartal og engasjement på fagdage er det tydeleg at ernæring var høgst aktuelt tema.

WISE AGE

by SESAM

Bli med på WiseAge stormøte

WiseAge stormøte 20. november kl. 18.00 – 20.00 Stavanger konserthus

WiseAge arbeider med å involvere brukere i forskning og kunnskapsutvikling i et samfunn der andelen eldre vil vokse og kreve nye måter å arbeide for og med denne gruppen.

SESAM forsker på eldremedisin og ønsker at forskningen skal komme ut til flest mulig innbyggere, samtidig å få innbyggerne engasjert i forskning. Vi inviterer derfor til WiseAge stormøte.

17.30 – 18.00 omvisning på konserthuset med Einar Haukås for de som ønsker

Program:

Åpning kl. 18.00

Geir Ullenes spiller på saxofon

Velkommen

Ingelin Testad, senterleder ved SESAM

Forskningsnytt innen eldremedisin og samhandling

Ingelin Testad, senterleder ved SESAM

Velferdsteknologi – muligheter og utfordringer

Martha Therese Gjestsen, Stipendiat og forskningskoordinator ved SESAM

Implementering av velferdsteknologi i regionen

Solveig Økland, prosjektleder i Sola kommune

Panel debatt – med innslag fra publikum

Martha Gjestsen og Solveig Økland

Etisk refleksjon rundt bruk av velferdsteknologi

Arnfinn Fiskå, prest og seniorrådgiver ved SESAM

Inngangspenger kr. 100 betales «i døren» – kontant, kort.

Billetter kan også kjøpes på www.stavanger-konserthus.no.

Kan Stavanger og Norge vise resten av verden vei i et aldrende samfunn?

BAKGRUNN

I 2050 vil 2.1 milliarder mennesker være over 65 år. Mer enn dobbelt så mange som i dag. Hvordan vil det påvirke samfunn og næringsliv? Hvilke muligheter vil det skape? Hvordan kan forskningen forberede oss på et aldrende samfunn? Hvordan kan forskningen bidra til ny tenkning, ny verdiskapning og nye løsninger?

I Stavanger har vi i SESAM etablert WiseAge. WiseAge er SESAM sin plattform for brukermedvirkning og samfunnsengasjement. WiseAge skal legge til rette for å bruke Eldres kompetanse og erfaring i forskning og kunnskapsutvikling. Dette for å utvikle forskning som tar utgangspunkt i erfarte problemstillinger. *WiseAge arbeider med å involvere brukere i forskning og kunnskapsutvikling i et samfunn der andelen eldre vil vokse og kreve nye måter å arbeide for og med denne gruppen.*

SAMARBEID

Samarbeid på tvers av disipliner er grunnleggende for SESAM og har vært det fra starten. Vi har forsket sammen med hotellansatte, designere, kokker og teknologer, med brukeren i sentrum. Dette har skapt resultater som har gitt verdi for mange, og økt livskvalitet og mestring for eldre. Potensialet for å oppnå mer er stort – vi opplever at vi så vidt har startet – og vi har mye mer å bidra med.

STAVANGER OG NORGE SOM GLOBALT KNOTEPUNKT?

Stavangerregionen vil ha en større økning av personer over 65 år enn resten av landet, og kjennetegnes med å være innovativ og handlingsorientert. I tillegg er Norge et av verdens rikeste land, med de lykkeligste innbyggerne i verden. Dette gjør at vi også har et ansvar. Ikke bare lokalt, men også internasjonalt i å utvikle modeller for brukermedvirkning i forskning og kunnskapsutvikling. Sammen kan vi gjøre Stavanger til et globalt knutepunkt for forskning og kunnskapsutvikling innen eldremedisin.

WISEAGE – EN BEVEGELSE FOR Å NÅ MANGE OG SKAPE ENDRING

WiseAge skal være for de over 65 år som ønsker å delta eller bidra i samfunnsdebatten, med håp om å få et bredt utvalg av befolkningen. Det er derfor opprettet «Alder Samfunn Kunnskap (ASK)! Spør den det gjelder,» som er en database over brukere og hvordan den enkelte ønsker å involvere seg i WiseAge. Det arbeides systematisk at WiseAge medlemmene skal få mulighet til å ha innflytelse på arbeidet som blir gjort i WiseAge og på SESAM. Det er derfor etablert et eget brukerråd og erfaringspanel.

WiseAge ønsker å skape en bevegelse omkring spørsmålet knyttet til et aldrende samfunn. Vi ønsker å få flest mulig involvert i forskning for å bidra med å skape samfunnsendringer. Vi ønsker å stimulere og inspirere næringslivet til å utvikle nye løsninger med utgangspunkt i forskningen. Vi ønsker å synliggjøre at alle eldre er verdifulle ressurser og kan bidra på forskjellig nivå. Vi vil skape en bevegelse som gjennom forskning og kunnskap utfordrer hva det vil si å bli og å være gammel.

Velkommen til et spennende program
søndag 27. mai, kl. 16.00-18.30
i Stavanger Forum

WiseAge skal arbeide for å bli en bevegelse som fremmer mulighetene brukermedvirkning i forskning og kunnskapsutvikling skaper i et aldrende samfunn.

Vi inviterer seniorer sammen med familie og andre interesserte innen politikk, næringsliv, akademia og folkehelse.

Fra kl. 16.00 serveres det forfriskninger i foajeen.

Musikk: Elin Furubotn og Jan Hauge

Møteleder: Tora Aasland,
leder av Den norske UNESCO-kommisjonen

Hovedinnlegg ved Astrid Nøklebye Heiberg,
stortingsrepresentant
Tema: «Aktive eldre»

Program:

Åpning

Ingelin Testad, senterleder ved SESAM

Gladmat 20 år i år! Samarbeid med SESAM OG WiseAge

Gladmatsjef Maren Skjelde

Forskningsnytt innen eldremedisin og samhandling

Dag Årslund, forskningsleder ved SESAM

«Leve hele livet»

Kåre Reiten, leder i Kommunalstyret for levekår i Stavanger kommune

Oppsummering

Tora Aasland

Inngangspenger kr. 50 betales «i døren» - kontant, kort eller Vipps.

Publikasjoner SESAM 2018

I 2018 hadde SESAM 41 publikasjoner i ulike tidsskrifter – 5 stk er nivå 2 publikasjoner

- 1. Ballard C, Corbett A, Orrell M, Williams G, Moniz-Cook E, Romeo R, Woods B, Garrod L, Testad I, Woodward-Carlton B, Wenborn J, Knapp M, Fossey J.**
Impact of person-centred care training and person-centred activities on quality of life, agitation, and antipsychotic use in people with dementia living in nursing homes: A cluster-randomised controlled trial. *PLoS Medicine*, 6;15(2):e1002500 Nivå 2
- 2. Bjerkreim AT, Khanevski AN, Glad SB, Thomassen L, Naess H, Logallo N.**
Thirty-day readmission after spontaneous intracerebral hemorrhage. *Brain and Behavior*, 9;8(3):e00935. Nivå 1
- 3. Borda MG, Reyes-Ortiz C, Pérez-Zepeda MU, Patino-Hernandez D, Gómez-Arteaga C, Cano-Gutiérrez CA.**
Educational level and its Association with the domains of the Montreal Cognitive Assessment Test. *Aging and mental health*. Nivå 1
- 4. Breivte MH, Brønnick K, Chwiczczuk LJ, Hynninen MJ, Aarsland D, Rongve A.**
Apathy is associated with faster global cognitive decline and early nursing home admission in dementia with Lewy bodies. *Alzheimer's Research & Therapy*. 2018 Aug 18;10(1):83. Nivå 1
- 5. Breivte MH, Chwiczczuk LJ, Brønnick K, Hynninen MJ, Auestad BH, Aarsland D, Rongve A.**
A Longitudinal Study of Neurocognition in Dementia with Lewy Bodies Compared to Alzheimer's Disease. *Frontiers in Neurology*. 2018 Mar 6;9:124 Nivå 1
- 6. Ellensen EN, Naess H, Wisborg T, Hunskaar S, Zakariassen E.**
Stroke identification by criteria based dispatch - a register based study. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica*. 2018 Jan;62(1):105-115 Nivå 1
- 7. Erdal A, Flo E, Aarsland D, Selbaek G, Ballard C, Slettebo DD, Husebo BS.**
Clinical Tolerability of buprenorphine transdermal system in nursing home patients with advanced dementia: a randomized, placebo-controlled trial (DEP.PAIN.DEM). *Interventions in Aging*, 16;13:935-946. Nivå 1
- 8. FitzGerald JM, Perera G, Chang-Tave A, Price A, Rajkumar AP, Bhattarai M, O'Brien JT, Ballard C, Aarsland D, Stewart R, Mueller C.**
The Incidence of Recorded Delirium Episodes Before and After Dementia Diagnosis: Differences Between Dementia With Lewy Bodies and Alzheimer's Disease. *Journal of the American Medical Directors Association*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 9. Fossey J, Garrod L, Lawrence V, Testad I, Stafford J, Murray J.**
"We should see her like part of the team": An investigation into care home staff's experiences of being part of an RCT of a complex psychosocial intervention. *Aging & Mental Health (CAMH)*. Nivå 1
- 10. Giil LM, Aarsland D, Hellton K, Lund A, Heidecke H, Schulze-Forster K, Riemekasten G, Vik-Mo AO, Kristoffersen EK, Vedeler CA, Nordrehaug JE.**
Antibodies to Multiple Receptors are Associated with Neuropsychiatric Symptoms and Mortality in Alzheimer's Disease: A Longitudinal Study. *Journal of Alzheimer's Disease*. [Epub ahead of print] Nivå 1

- 11. Gjesten MT, Brønnick K, Testad I**
 Characteristics and predictors for hospitalizations of home-dwelling older persons receiving community care: a cohort study from Norway. *BMC Geriatrics*. Nivå 1
- 12. Hansen KV, Frøiland CT, Testad I**
 Porcelain for all – a nursing home study. *International Journal of Health Care Quality Assurance*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 13. Hessen E1, Kirsebom BE, Eriksson CM, Eliassen CF, Nakling AE, Bråthen G, Waterloo KK, Aarsland D, Fladby T**
 In Brief Neuropsychological Assessment, Amnesic Mild Cognitive Impairment (MCI) Is associated with Cerebrospinal Fluid Biomarkers for Cognitive Decline in Contrast to the Prevailing NIA-AA MCI Criterion. *J Alzheimers Dis*. 2018 2019? Jan 3. Nivå 1
- 14. Jansen WJ, Ossenkoppeler R, Tijms BM, Fagan AM, Hansson O, Klunk WE, van der Flier WM, Villemagne VL, Frisoni GB, Fleisher AS, Lleó A, Mintun MA, Wallin A, Engelborghs S, Na DL, Chételat G, Molinuevo JL, Landau SM, Mattsson N, Kornhuber J, Sabri O, Rowe CC, Parnetti L, Popp J, Fladby T, Jagust WJ, Aalten P, Lee DY, Vandenberghe R, Resende de Oliveira C, Kapaki E, Froelich L, Ivanou A, Gabryelewicz T, Verbeek MM, Sanchez-Juan P, Hildebrandt H, Camus V, Zboch M, Brooks DJ, Drzezga A, Rinne JO, Newberg A, de Mendonça A, Sarazin M, Rabinovici GD, Madsen K, Kramberger MG, Nordberg A, Mok V, Mroczko B, Wolk DA, Meyer PT, Tsolaki M, Scheltens P, Verhey FRJ, Visser PJ; Amyloid Biomarker Study Group, Aarsland D, Alcolea D, Alexander M, Almdahl IS, Arnold SE, Baldeiras I, Barthel H, van Berckel BNM, Blennow K, van Buchem MA, Cavedo E, Chen K, Chipi E, Cohen AD, Förster S, Fortea J, Frederiksen KS, Freund-Levi Y, Gkatzima O, Gordon MF, Grimmer T, Hampel H, Hausner L, Hellwig S, Herukka SK, Johannsen P, Klimkowicz-Mrowiec A, Köhler S, Koglin N, van Laere K, de Leon M, Lisetti V, Maier W, Marcusson J, Meulenbroek O, Møllergård HM, Morris JC, Nordlund A, Novak GP, Paraskevas GP, Perera G, Peters O, Ramakers IHGB, Rami L, Rodríguez-Rodríguez E, Roe CM, Rot U, Rütger E, Santana I, Schröder J, Seo SW, Soininen H, Spuru L, Stomrud E, Struyfs H, Teunissen CE, Vos SJB, van Waalwijk van Doorn LJC, Waldemar G, Wallin ÅK, Wiltfang J, Zetterberg H.**
 Association of Cerebral Amyloid- β Aggregation With Cognitive Functioning in Persons Without Dementia. *JAMA psychiatry*, 1;75(1):84-95. Nivå 2
- 15. Kalbe E, Aarsland D, Folkerts AK.**
 Cognitive Interventions in Parkinson's Disease: Where We Want to Go within 20 Years. *Journal of Parkinsons Disease*. 2018;8(s1):S107-S113. Nivå 1
- 16. Kirsebom BE, Nordengen K, Selnes P, Waterloo K, Torsetnes SB, Gísladóttir B, Brix B, Vanmechelen E, Bråthen G, Hessen E, Aarsland D, Fladby T.**
 Cerebrospinal fluid neurogranin/ β -site APP-cleaving enzyme 1 predicts cognitive decline in preclinical Alzheimer's disease. *Alzheimer's & Dementia (N Y)*. 2018 Nov 10;4:617-627. Nivå 1
- 17. Khanevski AN, Bjerkeim AT, Novotny V, Naess H, Thomassen L, Logallo N, Kvistad CE.**
 Thirty-day recurrence after ischemic stroke or TIA. *Brain and Behaviour*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 18. Knapstad MK, Steihaug OM, Aaslund MK, Nakling A, Naterstad IF, Fladby T, Aarsland D, Giil LM.**
 Reduced Walking Speed in Subjective and Mild Cognitive Impairment: A Cross-Sectional Study. *Journal of Geriatric Physical Therapy*. [Epub ahead of print] Nivå 1

- 19. Kvistad CE, Novotny V, Næss H, Hagberg G, Ihle-Hansen H, Waje-Andreassen U, Thomassen L, Logallo N.**
Safety and predictors of stroke mimics in The Norwegian Tenecteplase Stroke Trial (NOR-TEST). *International Journal of Stroke* 2018 s.1-9. Nivå 1
- 20. Lebedeva A, Sundström A, Lindgren L, Stomby A, Aarsland D, Westman E, Winblad B, Olsson T, Nyberg L.**
Longitudinal relationships among depressive symptoms, cortisol, and brain atrophy in the neocortex and the hippocampus. *Acta Psychiatr Scand.* 2018 Jun;137(6):491-502. Nivå 2
- 21. Litvan I, Kieburtz K, Tröster AI, Aarsland D.**
Strengths and challenges in conducting clinical trials in Parkinson's disease mild cognitive impairment. *Movement Disorders.* 2018 Apr;33(4):520-527. Nivå 1
- 22. Marinus J, Zhu K, Marras C, Aarsland D, van Hilten JJ.**
Risk factors for non-motor symptoms in Parkinson's disease. *Lancet Neurology.* 2018 Jun;17(6):559-568. Nivå 2
- 23. Mattsson N, Groot C, Jansen WJ, Landau S, Villemagne V, Engelborghs S, Mintun M, Lleo A, Molinuevo JL, Jagust W, Frisoni GB, Ivanoiu A, Chételat G, Resende de Oliveira C, Rodrigue KM, Kornhuber J, Wallin A, Klimkowicz-Mrowiec A, Kandimella R, Popp J, Aalten PP, Aarsland D, Alcolea D, Almdahl IS, Baldeiras I, van Buchem MA, Cavado E, Chen K, Cohen AD, Förster S, Fortea J, Frederiksen KS, Freund-Levi Y, Gill KD, Gkatzima O, Grimmer T, Hampel H, Herukka SK, Johannsen P, van Laere K, de Leon M, Maier W, Marcusson J, Meulenbroek O, Møllergård HM, Morris JC, Mroczko B, Nordlund A, Prabhakar S, Peters O, Rami L, Rodríguez-Rodríguez E, Roe CM, Rütther E, Santana I, Schröder J, Seo SW, Soininen H, Spuru L, Stomrud E, Struyfs H, Teunissen CE, Verhey FRJ, Vos SJB, van Waalwijk van Doorn LJC, Waldemar G, Wallin ÅK, Wiltfang J, Vandenberghe R, Brooks DJ, Fladby T, Rowe CC, Drzezga A, Verbeek MM, Sarazin M, Wolk DA, Fleisher AS, Klunk WE, Na DL, Sánchez-Juan P, Lee DY, Nordberg A, Tsolaki M, Camus V, Rinne JO, Fagan AM, Zetterberg H, Blennow K, Rabinovici GD, Hansson O, van Berckel BNM, van der Flier WM, Scheltens P, Visser PJ, Ossenkoppele R.**
Prevalence of the apolipoprotein E $\epsilon 4$ allele in amyloid β positive subjects across the spectrum of Alzheimer's disease. *Alzheimer's & Dementia.* [Epub ahead of print] Nivå 1
- 24. Mueller C, Perera G, Rajkumar AP, Bhattarai M, Price A, O'Brien J,T, Ballard C, Stewart R, Aarsland D.**
Hospitalization in people with dementia with Lewy bodies: Frequency, duration, and cost implications. *Alzheimer's and Dementia: Diagnosis, Assessment and Disease Monitoring* 2018; Volum 10. s.143-152. Nivå 1
- 25. Mueller C, Rajkumar AP, Wan YM, Velayudhan L, Ffytche D, Chaudhuri KR, Aarsland D.**
Assessment and Management of Neuropsychiatric Symptoms in Parkinson's Disease. *CNS Drugs.* 2018 Jul;32(7):621-635. Nivå 1
- 26. Nunez KM, Khan Z, Testad I, Lawrence V, Creese B, Corbett A.**
Current practice and challenges in night-time care for people with dementia living in care homes: a qualitative study. *International Journal of Geriatric Psychiatry.* Nivå 1

- 27. Naess H, Thomassen L, Waje-Andreassen U, Glad S, Kvistad CE.**
High risk of early neurological worsening of lacunar infarction. *Acta Neurologica Scandinavica* [Epub ahead of print] Nivå 1
- 28. Oppedal K, Ferreira D, Cavallin L, Lemstra AW, Ten Kate M, Padovani A, Rektorova I, Bonanni L, Wahlund LO, Engedal K, Nobili F, Kramberger M, Taylor JP, Hort J, Snædal J, Blanc F, Walker Z, Antonini A, Westman E, Aarsland D.**
A signature pattern of cortical atrophy in dementia with Lewy bodies: A study on 333 patients from the European DLB consortium. *Alzheimer's Disease Neuroimaging Initiative. Alzheimer's & Dementia*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 29. Patino-Hernandez D, Borda MG, Cano-Gutiérrez CA, Celis-Preciado CA, Pérez-Zepeda MU.**
[Frailty is associated with increased mortality in chronic obstructive pulmonary disease]. *Rev Esp Geriatr Gerontol*. 2018 Dec 28. pii: S0211-139X(18)30712-1. Nivå 1
- 30. Røen I, Saltyte Benth J, Kirkevold Ø, Testad I, Selbæk G, Engedal K, Bergh S.**
Exploring the trajectories of quality of life and its covariates in nursing home residents: a longitudinal study. *The journal of Nursing Home Research*, 2018 (4). Nivå 1
- 31. Selvik HA, Bjerkreim AT, Thomassen L, Waje-Andreassen U, Naess H, Kvistad CE.**
When to Screen Ischaemic Stroke Patients for Cancer. *Cerebrovascular Diseases*, 9;45(1-2):42-47. Nivå 1
- 32. Selvik HA, Naess H, Kvistad CE.**
Intravenous Thrombolysis in Ischemic Stroke Patients With Active Cancer. *Frontiers in Neurology*. 2018 Sep 28;9:811. doi: 10.3389/fneur.2018.00811. eCollection 2018. Nivå 1
- 33. Siderowf A, Aarsland D, Mollenhauer B, Goldman JG, Ravina B.**
Biomarkers for cognitive impairment in Lewy body disorders: Status and relevance for clinical trials. *Movement Disorders*. 2018 Apr;33(4):528-536 Nivå 1
- 34. Svendsboe EJ, Testad I, Terum T, Jörg A, Corbett A, Aarsland D, Rongve A.**
Patterns of carer distress over time in mild dementia. *International journal of geriatric psychiatry*. Nivå 1
- 35. Thingstad P, Askim T, Beyer MK, Bråthen G, Ellekjær H, Ihle-Hansen H, Knapskog AB, Lydersen S, Munthe-Kaas R, Næss H, Pendlebury S, Seljeseth YM, Saltvedt I.**
The Norwegian Cognitive impairment after stroke study (Nor-COAST): study protocol of a multicentre, prospective cohort study. *BMC Neurology* 2018 ;Volum 18.(193) nivå 1
- 36. Vik-Mo AO, Bencze J, Ballard C, Hortobágyi T, Aarsland D.**
Advanced cerebral amyloid angiopathy and small vessel disease are associated with psychosis in Alzheimer's disease. *Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry*. Nivå 2
- 37. Vik-Mo AO, Giil LM, Ballard C, Aarsland D.**
Course of neuropsychiatric symptoms in dementia: 5-year longitudinal study. *International Journal of Geriatric Psychiatry*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 38. Vossius C, Selbæk G, Šaltytė Benth J, Bergh S.**
Mortality in nursing home residents: A longitudinal study over three years. *PLoS One*. 2018 Sep 18;13(9):e0203480. Nivå 1

- 39. Vossius C, Selbæk G, Šaltytė Benth J, Wimo A, Bergh S.**
The use of direct care in nursing home residents: a longitudinal cohort study over three years. *International journal of geriatric psychiatry*. [Epub ahead of print] Nivå 1
- 40. Witoelar A, Rongve A, Almdahl IS, Ulstein ID, Engvig A, White LR, Selbæk G, Stordal E, Andersen F, Brækhus A, Saltvedt I, Engedal K, Hughes T, Bergh S, Bråthen G, Bogdanovic N, Bettella F, Wang Y, Athanasiu L, Bahrami S, Le Hellard S, Giddaluru S, Dale AM, Sando SB, Steinberg S, Stefansson H, Snaedal J, Desikan RS, Stefansson K, Aarsland D, Djurovic S, Fladby T, Andreassen OA.**
Meta-analysis of Alzheimer's disease on 9,751 samples from Norway and IGAP study identifies four risk loci. *Sci Rep*. 2018 Dec 27;8(1):18088. Nivå 1
- 41. Ydstebø AE, Bergh S, Selbæk G, Benth JŠ, Brønneck K, Vossius C.**
Longitudinal changes in quality of life among elderly people with and without dementia. *International Psychogeriatrics*, 11:1-12. Nivå 1

BØKER OG BOKKAPITLER

Aarsland D, Selbæk G, Malt UF.

Alderspsykiatri. I: Lærebok i psykiatri. Gyldendal Akademisk 2018 ISBN 978-82-05-49463-3. s. 707-740

Andreassen OA, Malt EA, Elvsåshagen T, Steen VM, Aarsland D.

Molekylærgenetikk og nevrologi. I: Lærebok i psykiatri. Gyldendal Akademisk 2018 ISBN 978-82-05-49463-3. s. 85-118

Andreassen OA, Malt EA, Malt UF, Aarsland D, Melle I.

Biopsykososial forståelsesmodell. I: Lærebok i psykiatri. Gyldendal Akademisk 2018 ISBN 978-82-05-49463-3. s. 135-142

Malt UF, Andreassen OA, Johnsen E, Aarsland D, Malt EA.

Psykofarmakologisk behandling av psykiske lidelser. I: Lærebok i psykiatri. Gyldendal Akademisk 2018 ISBN 978-82-05-49463-3. s. 897-976

Malt UF, Andreassen OA, Malt EA, Melle I, Aarsland D.

Lærebok i psykiatri. Gyldendal Akademisk 2018 (ISBN 978-82-05-49463-3) 1060 s.
SUS UiO

KONFERANSEBIDRAG FORSKNING - FAGLIG PRESENTASJON

Vik-Mo, AO, Bencze J, Ballard C, Hortobagyi T, Aarsland D.

Cerebrovascular pathology is associated with psychosis in Alzheimer's disease. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Kajander M, Henriksen AT, Meling M, Vagle V, Gjestsen MT, Testad I.

User experiences from an educative intervention in early stage dementia - a qualitative study. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Aakre J, Ballard C, Testad I.

Online assessment of people at risk of developing dementia. The impact of quality of sleep, depression, anxiety and exercise. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Holteng LB, Testad I.

Healthy nutrition through texture-modified food in persons with dementia and dysphagia. A randomized controlled trial. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Gjestsen M, Testad I.

Informing an assistive living technology intervention to prevent hospitalization for home-dwelling older persons receiving community care. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Svendsbø E, Aarsland D, Rongve A, Stenwall E, Corbett A, Testad I.

Carers to people with different types of dementia. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Solvang SHE, Nordrehaug JE, Tell GS, Aarsland D, Giil LM, Titlestad I, Ueland PM, Nygård O.

Reverse engineering a dementia end-point in the Hordaland Health Study using all available information. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Nakling A, Aarsland D, Fladby T, Næss H, Sønnesyn H.

Vascular risk factors and CSF findings in predementia. Results from the DDI study in Norway. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Østerhus R, Aarsland D, Kjosavik S.

Hospitalization in patients with Alzheimer's disease and Lewy body dementia. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Bergland AK, Aarsland D, Sønnesyn H.

Effects of anthocyanins on lipid profile and markers of inflammation in adults with increased risk of dementia – an open label pilot study. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Khalifa K, Bergland AK, Aarsland D, Sønnesyn H.

Effects of Anthocyanins In people at risk for Dementia (ACID). A randomized, 24-week parallel-group placebo-controlled multicentre STUDY (Phase 2) – Study protocol. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

Megalogeni M, Aarsland D, Strydom A, Testad I.

Autism and Aging. *International Collaboration Meeting – University of Exeter & SESAM, Stavanger 05/2018*

MEDIEOPPSLAG

Stavanger Aftenblad:

«Undersøker om blåbær kan hindre demens» Publisert 15. mars 2018. Skrevet av Ina Gundersen <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/rLG7Be/Undersoker-om-blabar-kan-hindre-demens>

Stavanger Aftenblad:

«Undersøker om blåbær kan hindre demens» På trykk 16. mars 2018. Skrevet av Ina Gundersen

Nrk Hordaland:

«Søker etter folk for å finne ut om blåbær kan forhindre demens». Publisert 05. april 2018. Skrevet av Espen Hatlestad og lene Granli.

<https://www.nrk.no/hordaland/soker-etter-folk-for-a-finne-ut-om-blabaer-kan-forhindre-demens-1.13989483>

Nrk Hordaland Radio:

«Vil teste ut blåbær mot demens» Radiointervju av Arne Nakling 05. april 2018

<https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-hordaland/DKHO02006918/05-04-2018#t=2h8m29s>

Nrk Rogaland radio:

Lokalen: Dag Årslund om demensforskning. 20. april 2018 https://radio.nrk.no/direkte/p1_rogaland#

Stavanger Aftenblad:

«35 millioner til demensforskning på SUS» På trykk 20. april 2018. Skrevet av Cornelius Munkvik

<https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/m6dnOE/35-millioner-til-demensforskning-pa-SUS>

Nrk Rogaland Distriktsnyheter:

«35 millioner til demensforskning på SUS». 20. april 2018

<https://tv.nrk.no/serie/distriktsnyheter-rogaland/DKRO99042018/20-04-2018#t=3m9s>

Forskning.no:

«Personer med demens blir sendt tilbake til skolebenken». På nett 16. juni 2018 Skrevet av Kirsti Ellefsen.

<https://forskning.no/2018/06/med-demens-pa-skolebenken/produsert-og-finansiert-av/nasjonalforeningen-folkehelsen>

Dagens medisin:

«Dette er hovedgrunnen til innleggelse av eldre». 10. september 2018 Skrevet av Lisbeth Nilsen.

<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2018/09/10/dette-er-hovedgrunnene-til-innleggelse-av-eldre/>

Vg.no:

«Forskere sier de kan forutse demens med ny test». 13. november 2018 Skrevet av Edda Drægne.

https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/l1RzKA/forskere-sier-de-kan-forutse-demens-med-ny-test?fbclid=IwAR0vuwXr3TPiQgaTvJJqQqLTjVPxW-we683fiGGu_bavZISCIXWgz8fneMk

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

INVITASJON

Åpent forskningsseminar - helsefaglig forskning

**Athena ved SESAM inviterer til åpent
forskningsseminar
innen helsefaglig forskning med
professor David Richards:**

*'Mixed methods in Developing and
Evaluating Complex Interventions'*

David Richards is Professor of Mental Health Services Research at the University of Exeter. He runs the University's Complex Interventions Research Group, and leading the new University of Exeter Academy of Nursing.

More Info:

http://psychology.exeter.ac.uk/staff/index.php?web_id=d

Torsdag 24. mai kl 12.00 – 15.00

**På Stavanger Universitetssjukehus,
Psykiatrisk divisjon,
3. etg rom F-301**

[Påmelding \(deltaker.no\)](#)

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

Vedlegg 5

April 2018

Regionalt kompetansesenter for
eldremedisin og samhandling
(SESAM)

SESAM ble opprettet av Helse Vest i
2010 for å styrke samhandling,
forskning og fagutvikling,
nettverksbygging og
undervisning innen fagfeltet
eldremedisin

Kontakt informasjon

SESAM
Tlf 51 51 56 19

Besøksadresse

Jan Johnsens gate 16
4011 Stavanger

www.sus.no/sesam

Athena er SESAMs
helsefaglige
forskningsgruppe og
ble etablert i 2014, for
å fokusere på
helsefaglig forskning
innen eldre og aldring.

ATLANTIC HOTEL, STAVANGER

International Collaborative Research Group meeting, Stavanger May 25th 2018

SESAM's annual meeting in the **International Collaborative Research Group** will this year take give an introduction to on-going research at SESAM and NKB at Stavanger University Hospital, King's College London, University of Exeter and Akershus University Hospital, as well as presenting new research with a potential for further collaboration.

We are honored to have the attendance of so many capacities in the field of age-related research.

Scientific program

The scientific program will be led by Dr. Ingelin Testad, Director at SESAM, Stavanger University Hospital, and will include presentations of senior researchers within various areas of age-related research.

Poster presentations

Education of PhD students is an essential part of the effort to enhance collaborative projects through mentoring of fine, new researchers. PhD students from SESAM and King's College London will present their work at a dedicated poster session. Each student is assigned an opponent for discussion, and all researchers are invited to discuss and comment on their work.

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

ATLANTIC HOTEL, STAVANGER

FRIDAY 25.05.2018

09:00 – 10:00	Coffee & registrations
10:00 – 10:10	Welcome Clive Ballard and Ingelin Testad
10:10 – 10:30	Current collaborative networks Ingelin Testad
10:30 – 10:50	Presentation of research University of Exeter, UK Clive Ballard
10:50 – 11:10	Presentation of research King's College, London, UK Dag Aarsland
11:10 – 11:30	Presentation of research NKB Guido Alves
11:30 – 11:50	Presentation of research SESAM Martha T Gjestsen
11:50 – 12:10	University of Exeter Academy of Nursing David Richards
12:10 – 13:00	Lunch
13:00 – 13:30	Genetics and Neurropsychiatric symptoms in dementia – University of Exeter Byron Creese
13:30 – 14:00	Dementia biomarkers. Recent findings and future plans – King's College London Abdul Hye
14:00 – 14:30	Ongoing activities in Norway: Dementia Disease Initiation and new NRC trial programme – Ahus Tormod Fladby
14:30 – 15:00	Coffee break
15:00 – 16:00	Joint grant opportunities Clive Ballard
15:00 – 16:30	Poster presentations with refreshments

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

Utlysning av Linda Buettners praksispris 2018

«Den gode dagen» for personer med demens

Linda Buettner var en amerikansk professor i rekreasjonsterapi. Hun har vært en foregangsfigur for det praksisnære arbeidet og for betydningen av positive aktiviteter i hverdagen, både internasjonalt og her i vår region. I Linda Buettners ånd vil SESAM bidra til «Den gode dagen» for personer med demens gjennom å fremheve og dele enkle, kreative, morsomme, nære, kjærlige og smarte; kort sagt – gode tiltak for personer med demens som også har nyhetens interesse.

Premien er på kr. 10.000 og vil bli delt ut på SESAM-konferansen 28. og 29. mai 2018. Alle innkomne forslag blir presentert på konferansen, og informasjon vil bli lagt ut på hjemmesiden vår.

Send en beskrivelse av tiltaket deres til SESAM ved Helen G. Wigestrånd. helwig@sus.no

Momenter som skal være med:

- Tittel
- Virksomhet
- Hvem er det for?
- Hvordan gjøres det?
- Hvordan virker det?
- Hva behøves av utstyr?

Beskrivelsen kan være på 1-2 sider.

Vektlegg det pasientnære aspektet og det gode relasjonsarbeidet i beskrivelsen av tiltaket. Legg gjerne ved et par bilder.

Frist: Innen fredag 27. april 2018

Les nyhetssaken om vinnerbidraget "Kunstglede" fra 2017.

[Vinnerbidrag 2017](#)

Om dere ikke ønsker å få presentert forslaget på vår hjemmeside, si ifra om det når dere sender inn søknaden

Vedlegg 7

Regionalt kompetansesenter for
eldremedisin og samhandling
(SESAM)

SESAM ble opprettet av Helse Vest RHF i 2010 for å styrke samhandling, forskning og fagutvikling, nettverksbygging og undervisning innen fagfeltet eldremedisin

Kontakt oss

Telefon 51 51 56 19
sesam@sus.no

Postadresse

SESAM
Postboks 8100
4068 Stavanger

Besøksadresse

Jan Johnsens gate 16
4011 Stavanger

www.sus.no/sesam

WISE SAGE
by SESAM

 HELSE STAVANGER
Stavanger universitetssjukehus

28. OG 29. MAI
STAVANGER
FORUM

PROGRAM

"SAMHANDLING FOR ELDRES HELSE"

SESAM- KONFERANSEN 2018

TEMAER

Fra kunnskap til praksis
WiseAge
Demensforskning
Delir
Pasientsikkerhet
Demens og
samfunnsøkonomi
Trygg legemiddelbruk
m.m.

FOREDRAGSHOLDERE

Olaug Bollestad
Kari Midtbø Kristiansen
Ingelin Testad
Dag Årslund
Sverre Bergh
Karina Aase
Corinna Vossius

Monica Hermann
m.fl.

REGIONAL KONFERANSE I ELDREMEDISIN

Målet med SESAM-konferansen er å formidle ny kunnskap og gi inspirasjon til arbeidet med eldres helse i alle deler av helsetjenesten.

Denne årlige konferansen er en møteplass for utvikling av faglige nettverk og en mulighet til å skape bedre samhandling.

Konferansen henvender seg bredt til fagpersoner innen eldremedisin som leger, sykepleiere, helsefagarbeidere, psykologer, fysioterapeuter, ergoterapeuter, vernepleiere, m.m. Personer fra frivillige organisasjoner og lag, politikere, og ikke minst pårørende, brukere og brukerrepresentanter er også i målgruppen.

Velkommen til SESAM-konferansen 2018!

Stiftelsen
Psykiatrisk Opplysning

WISE / AGE

SESAM

SESAM-REGIONALT KOMPETANSENSENTER FOR ELDREMEDISIN OG SAMHANDLING

28. MAI

SESAM- KONFERANSEN 2018

dag 1

PLENUM I 28. MAI, 09:00 - 13:00

MØTELEDER: DAG ÅRSLAND, professor, forskningsleder SESAM

- 09:00 - 09:15** Velkommen
Olaug Bollestad, leder av Helse og omsorgskomiteen på Stortinget
- 09:15 - 10:00** Fra kunnskap til praksis
Kari Midtbø Kristiansen, daglig leder Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
- 10:00 - 10:30** WiseAge
Ingelin Testad, senterleder
SESAM
- 10:30 - 11:00** Kaffepause
- 11:00 - 11:30** Siste nytt innen demensforskning
Dag Årslund, professor, forskningsleder
SESAM
- 11:30 - 12:00** Om delir og assosiasjoner med kognitiv svikt, og 4AT som kartleggingsverktøy
Sverre Bergh, daglig leder Alderspsykiatrisk forskningscenter, Sykehuset Innlandet
- 12:00 - 13:00** Lunsj

PARALLELLESJON I, ALDERSPSYKIATRI

MØTELEDER: HILDE RYDLAND MARIANAYAGAM
sykepleier, ressursperson SESAM

- 13:00-13:30** Erfaringar med det alderspsykiatriske tilbodet i Indre Sogn. Funn frå masteroppgåve.
Ingvild Hollekve og Terese Bjordal, høgskulelektor
Høgskulen på Vestlandet
- 13:30-14:00** Delir
Nanna Figved, overlege, alderspsykiatrisk sengepost, SUS
- 14:00-14:30** Kaffepause
- 14:30-15:00** Om musikk og eldrehele
Sissel Næsheim, musikkterapeut
- 15:00-15:30** Å være pårørende
Knut Inge Dale, erfaringsrepresentant

PARALLELLESJON II, NEVROLOGI

MØTELEDER: ELLEN SVENDSBØ
høgskulelektor, stipendiat, Karolinska Institutet og SESAM

- 13:00-13:30** Parkinsons sykdom
Guido Alves, professor,
Nasjonal kompetansetjeneste for bevegelsesforstyrrelser, SUS
- 13:30-14:00** Erfaringer fra rehabiliteringsklinikken på Haukeland
Håkon Hofstad, nevrolog,
Haukeland sykehus
- 14:00-14:30** Kaffepause
- 14:30-15:00** Fall; årsaker, utredning, forebygging og tiltak
Siri Strømme Moghimi, fysioterapeut,
SUS
- 15:00-15:45** Filmen «Husker du meg?»
Ragnhild Nøst Bergem, regissør

29. MAI

SESAM-
KONFERANSEN
2018

dag 2

PLENUM II 29. MAI, 09:00 - 13:00

MØTELEDER: INGELIN TESTAD, senterleder SESAM

- 09:00 - 09:30 Linda Buettners Praksispris/publikumsprisen "Den gode dagen"
- 09:30 - 10:00 **Brukerperspektivet i forskning**
Ingelin Testad, senterleder SESAM
- 10:00 - 10:30 Kaffepause
- 10:30 - 11:00 **Kvalitet og sikkerhet i pasientoverganger – hva er suksessformelen?**
Karina Aase, professor,
SHARE – Senter for kvalitet og sikkerhet i helsetjenesten,
Universitetet i Stavanger
- 11:00 - 11:30 **Demens sett fra et samfunnsøkonomisk perspektiv**
Corinna Vossius, Phd/forsker og smittevernoverlege
Stavanger kommune
- 11:30 - 12:00 **Trygg legemiddelbruk hos eldre**
Monica Hermann, professor i klinisk farmakologi,
Høgskulen på Vestlandet, Stord
- 12:00 - 13:00 Lunsj

PARALLELLESJON III, GERIATRI

MØTELEDER: SIRI UELAND
avdelingssykepleier, ressursperson SESAM

- 13:00 - 13:30 **Osteoporose**
Hildegunn Aarsetøy, overlege,
SUS
- 13:30 - 14:00 **Geriatrisk kardiologi ved Førde sentralsjukehus**
Eva Søgner, overlege,
Førde sentralsjukehus
- 14:00 - 14:15 Kaffepause
- 14:15 - 14:45 **Et aktivt hverdagsliv i sykehjem**
Marianne Sund, ergoterapeut /stipendiat,
VID Vitenskapelige høgskole
- 14:45 - 15:15 **Sex og eldre**
Øyvind Eskeland, lege i spesialisering, sexolog,
SUS

PARALLELLESJON IV, SAMHANDLING

MØTELEDER: HILDUR THINGNES
seksjonsleiar Førde sentralsjukehus, ressursperson SESAM

- 13:00 - 13:30 **Forebygging av innleggelser til sykehus ved bruk av velferdsteknologi**
Martha Therese Gjestsen, stipendiat, SESAM
- 13:30 - 14:00 **Korleis få til god samhandling med kommunane?**
Elisabeth Stefani Bolik, psykiater
eldremedisinsk poliklinikk, Nordfjord sjukehus
- 14:00 - 14:15 Kaffepause
- 14:15 - 14:45 **Erfaringer fra innsatsteam i Bergen kommune**
Kirsti Rørlien, koordinator,
Bergen kommune
- 14:45 - 15:15 **Hverdagsrehabilitering**
Åse Wick, konstituert avdelingsleder,
Avdeling for hverdagsrehabilitering,
Stavanger kommune

28. OG 29. MAI
STAVANGER
FORUM

PÅMELDING

SKJEMA FOR PÅMELDING

Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning, Kirkegata 40, 4006 Stavanger.
Bruk kupongen eller påmeldingsskjema på www.psykopp.no/kurs/sesam2018/

Bindende påmelding. Avbestillingsgebyr kr 600. Påmeldingsfrist 20. mai 2018.
Avbestillinger etter påmeldingsfristen refunderes ikke.

Alle henvendelser angående påmelding: post@psykopp.no telefon 51 93 88 00.

Navn_____

Stilling_____

Organisasjon eller arbeidssted_____

Fullstendig fakturaadresse_____

Postadresse_____

Telefon_____ E-post_____

PRISER (kryss av)

- SESAM konferansen 28. og 29. mai 2018, kr. 3 400
- SESAM konferansen 28. mai 2018, kr. 1 800
- SESAM konferansen 29. mai 2018, kr. 1 800
- Student og honnør: kr. 2 200 for begge dager.

I deltakeravgiften inngår følgende: Alle forelesninger, lunsj og kaffepauser.

VELG PARALLELLESJON

Mandag 28. mai kl. 13.00-15.45 - velg én per dag:

- Parallellsesjon I – ALDERSPSYKIATRI – kl. 13.00 - 15.30
- Parallellsesjon II – NEVROLOGI – kl. 13.00 - 15.45

Tirsdag 29. mai kl 13.00-15.15 - velg én per dag:

- Parallellsesjon III – GERIATRI
- Parallellsesjon IV – SAMHANDLING

Det tas forbehold om endringer i programmet.

**NB! SPESIALPRISER VED
PÅMELDING FØR 23. MARS:**

**Begge dager: kr. 3000
En dag: kr. 1500**

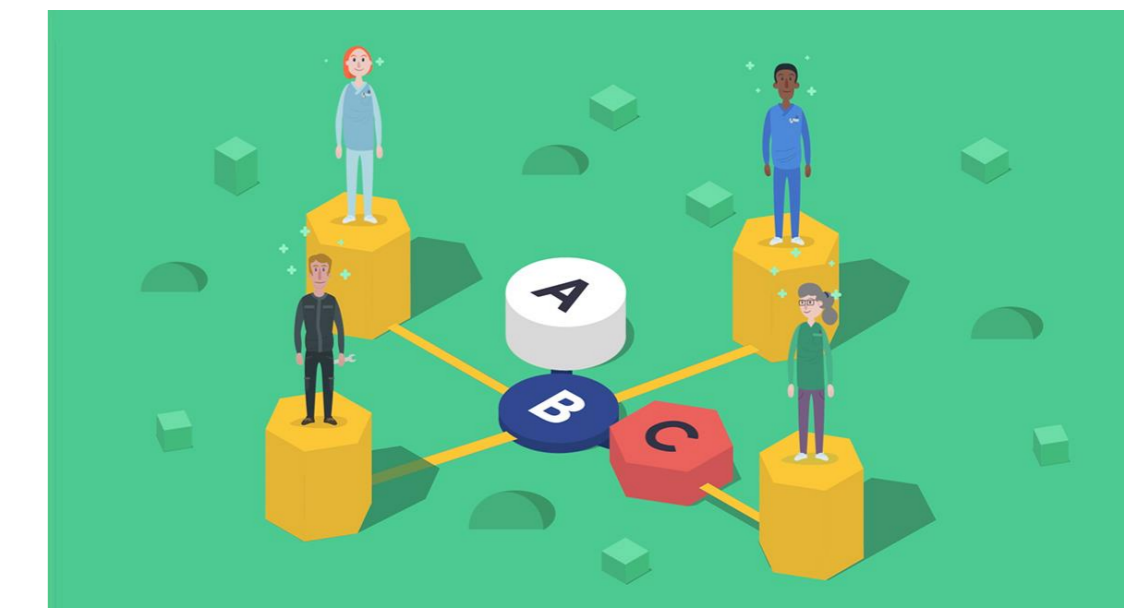

WISE / AGE

SESAM
SESAM-REGIONALT KOMPETANSENSENTER FOR ELDERMEDISIN OG SAMHANDLING

Vinner av Linda Buettners praksispris 2018

Positiv miljøbehandling

Tananger bo- og hjemmetjenester v/Milan Stanisic og ABC miljøbehandlingsgruppen

Virksomhet

Tananger bo og hjemmetjenester består av hjemmetjeneste, sykehjem, dagsenter og aktivitetssenter. Sykehjemmet består av 4 bofellesskap for personer med demens og 2 somatiske avdelinger med til sammen 42 plasser.

Tiltak

Etter fordypning i demensomsorgens ABC – miljøbehandling, startet vi opp med to svært positive aktiviteter, dans og bilvask.

Dans på sykehjemmet

Beboere ved alle tre avdelinger samles hver torsdag kl. 17.30 i husets aktivitetsstue. Musikken starter allerede før 17.30, slik at det kribler i dansefoten med det samme. Rullator blir erstattet med en pleiers hender. Rullestolbrukere får svingt seg, men også med rolige perioder med kun arm dans/bevegelser.

Bilvask

Da vi også har yngre personer med demens på avdelingene som gjerne er fysisk spreke og trenger utfordringer, ville vi prøve bilvask. Dette er vi nå godt i gang med, og når solen skinner er dette en fantastisk aktivitet både for pasienten og hjelperen. Den som får vasket bilen, betaler en symbolsk sum som går til innkjøp av svamper og vaskemidler. Vaktmester på huset ordnet med vannslange til oss og fant en passende plass.

«Vi er glad for at våre beboere får mulighet for samvær, sosial kontakt, fellesskap og aktivitet i høyere grad.»

Virkning av tiltaket

Dansen er en positiv opplevelse samt et avbrett i vanlige rutiner. Gleden/smilene smitter, og alle hygger seg. Flere av beboerne benytter anledningen til å pynte seg litt ekstra.

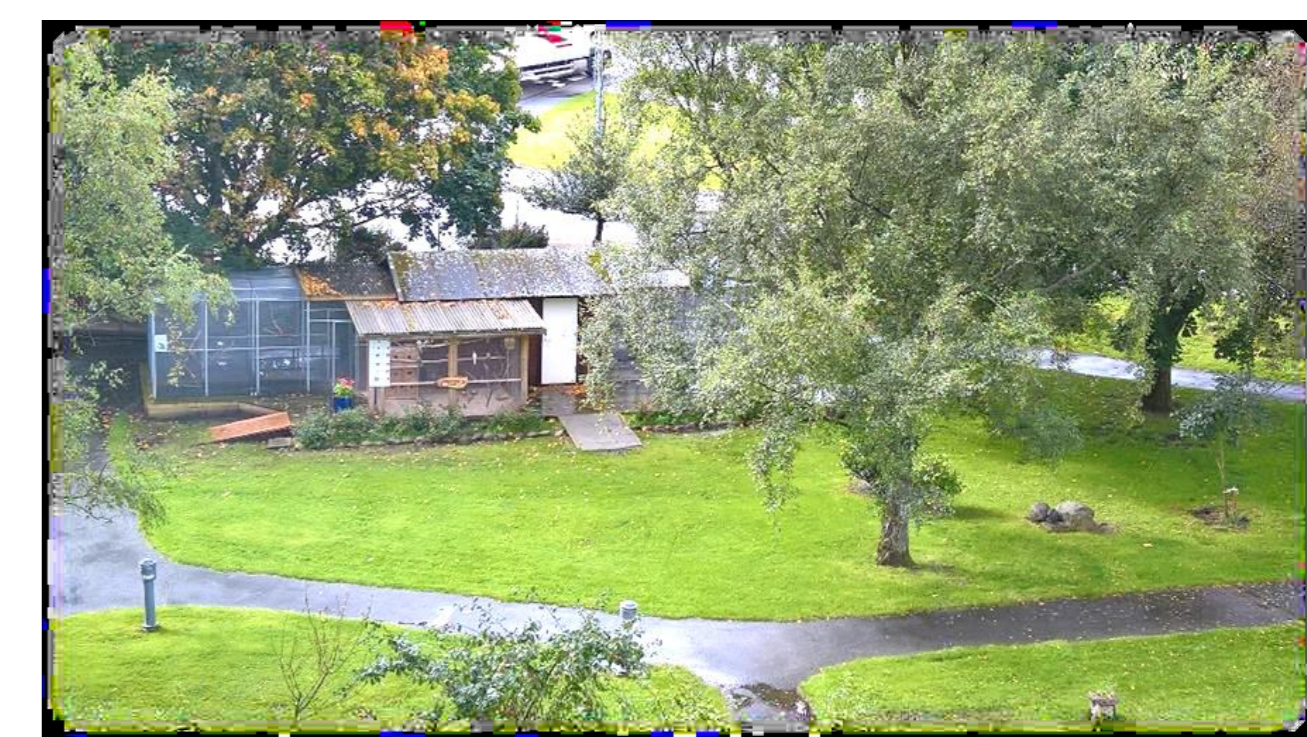
Aktiviteten med bilvask er helt klart en aktivitet som gjør at pasienten føler mestring i hverdagen.

Begge aktiviteter viser at miljøbehandling skaper glede og øker livskvalitet.

Vinner av Linda Buettners publikumspris 2018

Edens hage

Stokka sykehjem, rusavdelingen v/Harald Oddvar Skålevik og Rune Skjæveland

Virkksomhet

Stokka sykehjem har syv avdelinger i to bygg. Tre avdelinger er skjermede enheter tilrettelagt for langtidsopphold for beboere med demens.

Rusavdelingen er unik i sitt slag. Målsettingen er at pasienten, under kontrollerte forhold, opplever best mulig livskvalitet med sin rusproblematikk.

Tiltak

I Edens hage har vi tilsammen 200-250 fugler i alle fasonger, papegøyer og gullfisker.

Det er rusavdelingen som «driver» hagen.

Jeg har som liten gutt hatt interesse for fugler, så jeg fikk snart oppgaver i hagen da jeg flyttet hit, sier Harald O. Skålevik.

Fagleder Son Than Tran, i samarbeid med leder Sigurd Ellingsen i region Stuefuglklubben Stavanger & Omegn, står bak opplegget!

En annen viktig og flott aktivitet vi har her i hagen, det er at de siste år er det blitt arrangert en mini MAI JAZZ – GULL JAZZ festival i et stort telt som blir satt opp i vår hage. Her blir det servert en mengde av god LIVE musikk fra kjente og ukjente musikere. Vi får matservering som grilling, kaker, kaffe og god drikke.

«Det med å ha noe med mening og praktiske gjøremål, for å få dagene til å bety noe, det er viktig når vi har begrenset mulighet for å gå rundt omkring andre plasser i nærmiljøet.»

Virkning av tiltaket

Edens hage er til stor GLEDE for de andre avdelingene på sykehjemmet. De kan sitte på rommet og se på livet i hagen, og om sommeren så kommer de ut enten alene eller i følge. Og mange ganger er hele grupper ute, med gruppesang og noe å bite i ved siden av kaffen. Vi har jo og den blomsterfloraen, en liten andedam m/frontene.

Vi har daglig besøk av nysgjerrige som ønsker å beskue hagen vår. Barnehager og pårørende som er på visitt hos familien på hjemmet, sommer som vinter.

STAVANGER KOMMUNE

HELSE STAVANGER
Stavanger University Hospital

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDREMEDISIN OG SAMHANDLING

Velkommen til fag og ledernetverk for geriatri og alderspsykiatri i

Helse Vest RHF, 25.10.2018

STED: Haraldsplass Diakonale Sykehus, Søsterhjemmet

PROGRAM

10:00 – 10:30	Registrering, kaffe/te og frukt		
10:30 – 10:40	Velkommen. Kort introduksjon til dagens tema.	Helse Stavanger/ Sesam	Avdelingssjef Karin Smedvig
10:40 – 11:10	Pakkeforløpet ved hjerneslag.	Helse Bergen	Professor Halvor Næss
11:10 – 11:25	Evaluering av fagnettverk innen eldremedisin/eldreomsorg etter 3 års drift	Helse Førde	Seksjonsleiar medisinsk legeteneste/lokal koordinator SESAM, Hildur Thingnæs
11.25-11.40	Prosedyre for riktig seleksjon av eldre pasientar til TAVI (transkateter aortaventil- implantasjon)	Helse Førde	Overlege Eva Søgnen
11:40 – 12.30	Lunsj		
12:30 – 12:45	Kvalitetsregister i eldremedisinsk poliklinikk, FSS. Samarbeid med HVL	Helse Førde	Spesialsykepleier Greta Gard Endal
12.45-13.05	Erfaringer med bruk av KVALAP	Helse Stavanger	Poliklinikkleder alderspsykiatrisk poliklinikk, Ingrid Langeland Braut
13:05 – 13:35	Samhandlingsprosjekter	Helse Fonna	Geriatrisk enhet v/Nina Hauge og alderspsykiatrisk enhet v/Turid Mattson

SESAM - REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDERMEDISIN OG SAMHANDLING

13:35 – 13:50	Kaffepause		
13:50 – ca. kl. 15:00	Samtale om dagens tema		Ledes av Hildur Thingnæs
15:00	Avslutning		

Velkommen!

Ingelin Testad

Senterleder SESAM

Paal Naalsund

Seksjonsoverlege, HDS

Halvor Næss

Overlege, HUS

SESAM gratulerer Geir Selbæk med demensforskningsprisen

Professor Geir Selbæk mottok denne uken Nasjonalforeningen for folkehelsens Demensforskningspris for 2018

Publisert 11.02.2018

Sist oppdatert 07.05.2018

Fra venstre: Geir Selbæk sammen med mottaker av Hjerteforskningsprisen Kaare Harald Bønaa

Foto: Paal Audestad

Nasjonalforeningen for Folkehelsen skriver på sine nettsider at Geir Selbæk mottok demensforskningsprisen for sin forskning på sammenhengen mellom legemiddelbruk og symptomforløp. Dette arbeidet er nå tatt inn i nasjonale og internasjonale retningslinjer, og hans forskning har dermed fått en reell betydning for mennesker med demens. Geir Selbæk er forskningsleder ved Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse, og han har også siden 2015 vært professor ved Universitetet i Oslo. Han er forskningskonsulent ved alderspsykiatrisk forskningssenter, Sykehuset Innlandet og faglig ansvarlig for Norkog-registeret, for personer som utredes for kognitive symptomer i spesialisthelsetjenesten. Han er utdannet psykiater med fordypning i alderspsykiatri.

Les mer om prisvinnerne [her](#)

Stor blest rundt WHELD-studien i England

For første gang viser en at personsentrert omsorg er både kostnadseffektivt og øker livskvaliteten hos personer med demens i sykehjem

Publisert 26.02.2018

Sist oppdatert 07.05.2018

Den engelske sykehjemsstudien «Improving well-being and health for people with dementia – WHELD: An Optimized Person Centred Intervention to Improve Quality of Life for People with Dementia Living in Care Homes. A cluster Randomised Controlled Trial» er en randomisert kontrollert studie. 69 sykehjem i sør-London ble rekruttert til studien. Hovedmålet var å undersøke effekten av et personsentrert opplæringsprogram kalt WHELD (Wellbeing and Health for people with Dementia) for sykehjemspersonell, med mål om å oppnå bedret helse og livskvalitet hos personer med demens i sykehjem.

Senterleder på SESAM, Ingelin Testad, har vært koordinator for gjennomføring av studien sør-London. Medlemmer i SESAMs intervensjonsteam har reist til London og deltatt i datainnsamling ved oppstart og etter gjennomført intervensjon, samt samlet kvalitative data i forbindelse med gjennomføring av intervensjonen.

The Guardian NEWS Health
Home Video World UK Business Tech Science Stories Entertainment & Arts
Daily chats improve lives of people with dementia, study says
By Alex Thomson
Health reporter, BBC News
7 February 2018
As well as improving quality of life, the programme reduced levels of agitation and aggression in older people.
Photograph: King (Shutterstock)
Just one hour a week of social interaction can improve the quality of life for dementia patients in care homes, a study suggests.

THE TIMES
Read the full article
Just register a few details
NHS choices your health, your choices
Enter a search term
Health A-Z Live Well Care and support Health news Services near
Home Behind the Headlines Mental health 'It's good to talk,' dementia study finds
An hour's chat a week helps with dementia
Kat Lay, Health Correspondent
February 7 2018, 12:05pm, The Times
Health
'It's good to talk,' dementia study finds
Wednesday February 7 2018
Page contents
• Where did the story come from?
• What kind of research was this?
• What did the research involve?
"Just one hour a week of social interaction helps dementia patients," reports The Guardian. Researchers working with care homes found that training staff to deliver personalised care reduced people's distress and improved their quality of life.
Care home staff spent 60 minutes a week with each patient, talking to them about their lives and interests, and tailoring activities to things they enjoy.

WHELD-studien har skapt en rekke avisoverskrifter i England

Les mer om studien her:

[Daily chats improve lives of people with dementia](#)

BBC News, 7. februar 2018

[Just one hour a week of social interaction helps dementia patients](#)

The Guardian, 7. februar 2018

[An hour's chat a week helps with dementia](#)

The Times (subscription required), 7. februar 2018

['It's good to talk'](#)

NHS UK, 7. februar 2018

Publikasjon fra studien:

Ballard C , Corbett A, Orrell M, Williams G, Moniz-Cook E, Romeo R, Woods B, Garrod L, Testad I, et al. [Impact of person-centred care training and person-centred activities on quality of life, agitation, and antipsychotic use in people with dementia living in nursing homes: A cluster-randomised controlled trial PLOS Medicine.](#)

Eldre med innvandrerbakgrunn og demens i helsetjenesten

Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI) gjennomførte som en del av Demensplan 2015 et prosjekt for å framskaffe mer kunnskap om eldre innvandrere og demens. Senterleder ved SESAM Ingelin Testad har deltatt i prosjektets arbeidsgruppe fra 2012-2015.

Publisert 03.04.2018

Sist oppdatert 07.05.2018

Eldre i et ukjent landskap

Sluttrapport fra prosjektet Eldre innvandrere og demens

NAKMI-rapport nr. 2 2016

Sluttrapporten fra prosjektet er publisert og belyser personer med innvandrerbakgrunn og deres pårørende sine erfaringer med norske helse- og omsorgstjenester, og hvordan tjenestene bør tilrettelegges for å være virksomme.

I rapporten trekkes det fram at språkferdigheter, kulturelle forhold og utdanningsnivå er faktorer en må ta hensyn til ved demensutredning og oppfølging av personer med demens, særlig når vedkommende har en annen språklig og kulturell bakgrunn.

Ved utredning av demens må man vurdere om det er kulturelle hindringer som gjør det vanskelig for personen å forstå spørsmålene som stilles. Man må også ta hensyn til om det finnes språklige barrierer for en god utredning. Behovet for spesiell kompetanse og erfaring på området gjør at utredning av demens hos personer med innvandrerbakgrunn som hovedregel bør foregå i spesialisthelsetjenesten.

[Hele rapporten kan du lese her](#)

Pårørendestudie viser ulik belastning over tid ved Lewy legeme demens og Alzheimers sykdom

Ny artikkel i Ellen Svendsbø sin PhD studie er publisert. Hensikten med PhD studien hennes er å studere hva pårørende til personer med ulik type demens opplever, med bruk av kvantitativ og kvalitativ metode. Denne artikkelen er en analyse av pårørendedata samlet inn ved DemVest studien fra første møte ved poliklinikken, og ved 1, 2 og 3 års oppfølging.

Publisert 09.04.2018
Sist oppdatert 07.05.2018

Studien er delfinansiert via SESAM og Høgskolen Stord/Haugesund, med studieplass ved Karolinska Institutet, Stockholm. I Svendsbø's artikkel, [Patterns of carer distress over time in mild dementia](#), er hovedfokus hvordan pårørende opplever sin hverdag sammen med personen som har fått syndromet demens, over en periode på 3 år. Data er samlet inn som en oppfølgingsstudie (2005-2013), der data fra første, andre, tredje og fjerde møte er analysert. Studien inkluderer 223 pårørende som er ektefelle til eller har en forelder som har mild demens. Det er spesielt fokus på pårørende til personer med Lewy legeme demens (n=63) og Alzheimers sykdom (n=97).

Foto: privat

Resultatet fra studien viste at det å være pårørende til en person med mild demens gir økt stressbelastning over tid. Dette er målt via spørreskjema Relative Stress Scale (RSS total, 0-60). Videre viser også studien at belastningen til pårørende til personer med Alzheimer sykdom øker mest etter 2 til 3 år, mens pårørende belastningen til personer med Lewy legeme demens var allerede høy ved første møte, og deretter holdt seg relativt stabil høy over 3 år. Et annet funn er at innleggelse på sykehjem i løpet av det første året var assosiert med signifikant lavere pårørendebelastning, for de som er pårørende til personer med Lewy legeme demens.

Denne studien viser at det å være pårørende til en person med mild demens gir pårørendebelastning som er forskjellig etter hvilken type diagnose den en er pårørende til har, hvor lenge en har vært pårørende, og om vedkommende med demens bor på institusjon eller hjemme. Disse funnene er spesielt viktig for planlegging og ivaretaking av pårørende til personer med mild demens, og spesielt til pårørende til personer med Lewy legeme demens og Alzheimers sykdom.

[Link til artikkelen](#)

Åpent forskningsseminar med professor

David Richards

Professor og sykepleier David Richards kommer til SESAM 24. mai og skal holde foredrag om Mixed methods in Developing and Evaluating Complex Interventions

Publisert 11.04.2018

Sist oppdatert 07.05.2018

SESAM-REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

INVITASJON

Åpent forskningsseminar - helsefaglig forskning

Athena ved SESAM inviterer til åpent
forskningsseminar
innen helsefaglig forskning med
professor David Richards:

*'Mixed methods in Developing and
Evaluating Complex Interventions'*

David Richards is Professor of Mental Health Services Research at the University of Exeter. He runs the University's Complex Interventions Research Group, and leading the new University of Exeter Academy of Nursing.

Torsdag 24. mai kl 12.00 – 15.00
På Stavanger Universitetssjukehus,
Psykiatrisk divisjon,
3. etg rom F-301

SESAM-REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR ELDEREMEDISIN OG SAMHANDLING

April 2018

Regionalt kompetansesenter for
eldremedisin og samhandling
(SESAM)

SESAM ble opprettet av Helse Vest i
2010 for å styrke samhandling,
forskning og fagutvikling,
nettverksbygging og
undervisning innen fagfeltet
eldremedisin

Kontakt informasjon

SESAM
Tlf 51 51 56 19

Besøksadresse

Jan Johnsens gate 16
4011 Stavanger

www.sus.no/sesam

Athena er SESAMs
helsefaglige
forskningsgruppe og
ble etablert i 2014, for
å fokusere på
helsefaglig forskning
innen eldre og aldring.

 HELSE STAVANGER

Praktisk informasjon:

Sted: Jan Johnsens gate 16, 4011 Stavanger
Undervisningsavdelingen, 3. etasje rom F-301
Startdato: 24.05.2018 kl. 12:00
Sluttdato: 24.05.2018 kl. 15:00
Seminarer er åpent for alle!

Påmeldingsfrist: 23.05.2018 kl. 20:00

[Meld deg på her!](#)

Forskningsprosjektet Matlyst

Råd, informasjon og produktutvikling til en aldrende befolkning

SESAM har sammen med Tine, Møllerens, Fjordland, Nortura, Nofima og NMBU fått midler fra Norges forskningsråd til prosjektet Matlyst. Formålet med prosjektet er å skape et bredere grunnlag for å gi bedre informasjon og råd om kosthold, samt utvikle et bedre mattilbud tilpasset endrede behov etter hvert som befolkningen blir eldre.

Av Jon Arild Aakre

Publisert 27.04.2018

Sist oppdatert 07.09.2018

I studien vil forskerne undersøke effekten av informasjon på matvaner hos hjemmeboende seniorer. Dette skal gjøres gjennom spørreskjemaer og inspirasjons- og informasjonssamlinger knyttet til kosthold og måltids glede.

Som deltaker i studien vil du få et innblikk i hverdagen til produktutviklere for matvareindustrien, samt prøvesmaking av deres nyutviklede produkter.

[Les mer om studien \(PDF\)](#)

[Sjekk ut Matlyst-bloggen](#)

Hvem kan delta?

Hjemmeboende personer over 67 år som disponerer og kan benytte et nettbrett, og som er tilgjengelig for samlinger på dagtid på følgende tidspunkter:

- 17.10 - 18.10. 2018 kl 09:30 – 14:30
- 17.01.2019 kl.12:00 – 14:00

Dersom du har spørsmål eller ønsker å delta, kan du kontakte SESAM på telefon: 51 51 56 19 eller sende e-mail til sesamforskning@sus.no

«Blåbær-studien» er i gang og første deltaker er inkludert

SESAM studien Antocyaner som forebygging av demens?, bedre kjent som «Blåbær-studien», er nå i gang og første deltaker har gjennomført de første undersøkelsene.

Publisert 22.05.2018

Sist oppdatert 22.05.2018

Forskere ved SESAM har initiert en stor studie for å undersøke om antocyaner kan forbedre hukommelsen hos personer med økt risiko for demens. Studien har mottatt støtte fra Nasjonalforeningen for folkehelsen med 9 millioner kroner. Det har vært stor pågang fra personer som ønsker å delta i denne viktige studien og første deltaker har nå gjennomført de første undersøkelsene på SESAM.

Antocyaner er i fargestoffer i skallet på blant annet blåbær og solbær. Flere studier tyder på at antocyaner har gunstige effekter på prosesser som er vist å ha betydning for utviklingen av demens. I denne studien vil forskerne undersøke om antocyaner gitt som kapsler, kan ha en positiv effekt på viktige hjernefunksjoner hos personer som har økt risiko for å utvikle demens og påvirke biologiske prosesser sentrale for demensutvikling.

*Første deltaker i studien:
Ingjerd Ørke
Foto: Ingelin Testad*

*Engasjerte medarbeidere sammen med deltaker og pårørende.
Fra venstre: Reidun Meling (forskningspsykepleier), Lise Birgitte
Austbø Holteng (førstekonsulent), Ingvard Ørke (pårørende), Ingjerd*

	<i>Ørke (deltaker), Arne Exner Nakling (lege) og Khadija Khalifa (lege). Foto: Ingelin Testad</i>
--	---

Hva innebærer studien?

320 personer med mild kognitiv svikt og/eller hjertekarsykdom eller metabolsk sykdom vil bli inkludert i studien. Studiedeltakerne vil bli fordelt tilfeldig i to like store grupper der den ene vil bli gitt kapsler med aktivt virkestoff (antocyaner), og den andre gruppen vil bli gitt utseendemessig like kapsler uten aktivt virkestoff (placebo). Studiedeltakelse innebærer medisinske undersøkelser, testing av hukommelse og konsentrasjon, MR av hjernen, blodprøver, ryggmargsvæskeprøve og måling av stivhet i pulsårene. Pasientene vil bli rekruttert fra SESAM (SUS), Betanien sykehus i Bergen og Akershus universitetssykehus, og blodprøvene vil bli undersøkt ved King's College i London.

Dette er kriteriene for å delta:

Deltakerne må være mellom 60 og 80 år.

De må enten ha milde hukommelsesproblemer som betyr en tydelig utvikling av mental svikt over tid som de selv eller pårørende merker.

Eller:

Ha to eller flere av følgende hjerte/kar-risikofaktorer:

Stabil koronarsykdom

Høyt blodtrykk

Høyt kolesterol

Diabetes type 1 eller 2

Overvekt (BMI >25)

Her finner du mer informasjon om prosjektet «[Kan blåbær forebygge demens](#)»

Personer som er interessert i å delta i studien, kan kontakte SESAM på tlf. 907 99 285 eller

sesamforskning@sus.no

SESAM gratulerer Guido Alves med tittelen «Årets forsker» på SUS 2018

Fredag 15. juni delte Stavanger universitetssykehus ut prisene «Årets forsker» og «Årets publikasjon».

Publisert 25.06.2018

Sist oppdatert 25.06.2018

Forskningsprisen «Årets forsker» gikk i år til Guido Alves, professor II ved Universitetet i Stavanger og leder ved Nasjonal kompetansetjeneste for bevegelsesforstyrrelser (NKB). SESAM gratulerer, og ser fram til å fortsette det gode forskningssamarbeidet med årets prisvinner!

Fra venstre: Administrerende direktør Inger Cathrine Bryne, vinner av "Årets publikasjon" Bjørn Barstad, vinner av "Årets forsker" Guido Alves og forskningsdirektør Svein Skeie.

Foto: Svein Lunde

[Les hele saken her](#)

Presentasjoner fra SESAM konferansen 2018

Fikk du ikke med deg alt som ble sagt under SESAM konferansen 2018? Her kan du laste ned pdf-versjoner av presentasjonene som ble holdt.

Publisert 23.08.2018

Sist oppdatert 26.09.2018

*En fullsatt sal på Stavanger Forum under årets SESAM konferanse.
Foto: Marius Harlem*

Dag Årslund/ professor, forskningsleder SESAM - Siste nytt innen demensforskning

Sverre Bergh, daglig leder Alderspsykiatrisk forskningssenter, Sykehuset Innlandet - Om delir og assosiasjoner med kognitiv svikt, og 4AT som kartleggingsverktøy

Nanna Figved, overlege, alderspsykiatrisk sengepost, SUS - Delir

Sissel Næsheim, musikkterapeut - Om musikk og eldre

Knut Inge Dale, erfaringsrepresentant - Å være pårørende

Håkon Hofstad, nevrolog, Haukeland sykehus - Erfaringer fra rehabiliteringsklinikken på Haukeland

Siri Strømme Moghimi, fysioterapeut, SUS - Fall; årsaker, utredning, forebygging og tiltak

Ingelin Testad, senterleder SESAM - Brukerperspektivet i forskning

Ingelin Testad/senterleder SESAM - Praksisprisen

Corinna Vossius, Phd/forsker og smittevernoverlege Stavanger kommune - Demens sett fra et samfunnsøkonomisk perspektiv

Monica Hermann, professor i klinisk farmakologi, Høgskulen på Vestlandet, Stord - Trygg legemiddelbruk hos eldre

Hildegunn Aarsetøy, overlege, SUS - Osteoporose

Eva Søgner, overlege, Førde sentralsjukehus - Geriatrisk kardiologi ved Førde sentralsjukehus

Øyvind Eskeland, lege i spesialisering, sexolog, SUS - Sex og eldre

Martha Therese Gjestsen, stipendiat, SESAM - Forebygging av innleggelser til sykehus ved bruk av velferdsteknologi

Elisabeth Stefani Bolik, psykiater eldremedisinsk poliklinikk, Nordfjord sjukehus - Korleis få til god samhandling med kommunane?

Kirsti Rørlien, koordinator, Bergen kommune - Erfaringer fra innsatsteam i Bergen kommune

Åse Wick, konstituert avdelingsleder, Avdeling for hverdagsrehabilitering, Stavanger kommune - Hverdagsrehabilitering

Athena-hjørnet i NSF Lokalen

Athena er SESAMS helsefaglige forskningsgruppe og ble etablert i 2014, for å fokusere på skrive- og refleksjonsarbeid innen helsefaglig forskning. I 2017 fikk Athena egen spalteplass i NSF Rogland sitt lokalblad.

Publisert 23.08.2018

Sist oppdatert 23.08.2018

NSF Rogaland er opptatt av lokal sykepleieforskning og fagutvikling og ønsker å bidra til synliggjøring av Athena sitt arbeid gjennom å tilby medlemmene av Athena en fast side i hvert nummer i NSF Lokalen.

Denne flate gjennom med Athena medlemmer ønsker mer praksisnær forskning knyttet til eldre. Foto: fra venstre: Anne Torvik, Hanneken, Hilde Hilde, Kåre Sverre, Mikkel Meling, Lise Bergene, Hildegunn Jøll, fra venstre: Marthe Thoenes, Gjensjøen, Helen G. Wigenstrand, Ann-Ann Kahr, Ingrid Iselin, Foto: Ann-Ann Kahr, NSF Rogaland

NYHET I ATHENA-HJØRNET I NSF LOKALEN

NSF Rogaland er opptatt av lokal sykepleieforskning og fagutvikling og vil i tiden fremover bidra til synliggjøring av dette arbeidet gjennom å tilby Athena en fast side i hvert nummer i NSF Lokalen. Videre på den måten også å bidra til å rekruttere nye forskere som er opptatt av brukerbasert og praksisnær forskning. I helse, noen av våre medlemmer går swanger med en tanker om forskning og doktorgrad knyttet til eldre arbeidsliv vil ta kontakt med Athena med tanker på ord og utledninger i prosessen. Det kan dere gjøre gjennom en e-post til: senas@nsf.no eller ringe 51 51 56 19.

Athena

INVOLVERING AV BRUKERE I PRAKSISNÆR SYKEPLEIEFORSKNING

Rogaland de senere år har fått flere titalls sykepleiere med doktorgrad - og flere er underveis. Nå har en gruppe av fylkets fremste sykepleier- og helsefagforskere etablert et samarbeidsforum som arbeider aktivt for mer praksisnær forskning. Målet er å involvere pasienter og brukere aktivt for å øke kompetansen i spesialist- og kommunehelsetjenesten.

Athena er SESAMs helsetilretteleggende forbrukerorgan og ble etablert i 2014. For å bli bruker på siden- og tilknyttetbase innen helsetilretteleggende.

Athena-hjørnet

DE ER BEST I PRAKSIS

Hva har bilvaak, dans og fugleliv til felles? De er vinnere av Praksisprisen og Publikumsprisen som de beste miljøtiltak på sykehjem.

SEKSJONSFOTO: MARISJUNNEM

- Hadde jeg ikke bli kunne bli så hadde jeg sannsynligvis ikke levd nå, sier Hilde Skjoldvik. 72-åringen er i sykepleijobben som hun kaller Edens hage. Her har hun ansvar for hagen, ender, papageier og påfugl. Og hun har makkere på pleien og trøst som spiser av hånda hans. For 13 år siden kunne hun ikke gå og full på spinnestolen. Men nå har hun rettensidig gått av sommeren i

og forklarer på en måte at hun er så vill med fuglene. I den hagen så er det flere grupper av beboere og pleiere og ryter søl og papageier. Fuglene Sun Tran luffer om i den søl og prøver og kanner seg veldig bra. Måke som stuper etter sølsten.

Det leverer jo middelklassen og det er veldig å bli i den personlige gruppe til å samarbeide om dette. Variasjon er det så herkelig så søl-

søtt i gang og både erkle og gjenspeiler noe som de fleste kjenner fra tidligere i livet. Bilvaak og dans. Bilvaakem gitt for de som klerer det, gjedem over samarbeid og god mestring. Så det er for absolutt alle. Noen beboere med spesielle behov for hellige aktiviteter, mens andre har nok med å holde hendene og bevege seg uten til musikk. Her er heller ikke rullestol som hindring.

Les de første tre saken her:

[NSF Lokalen - desember 2017](#)

[NSF Lokalen - mars 2018](#)

[NSF Lokalen - juni 2018](#)

Mestring og muligheter for personer med demens – Demensskolen

SESAM søker hjemmeboende personer over 65 år med demens i tidlig fase. Nytt 12-ukers kurs starter opp. Kurset gir deg kunnskap, råd og tips som kan være til nytte for deg i hverdagen.

Publisert 24.08.2018

Sist oppdatert 24.08.2018

Kurset foregår i hyggelige omgivelser og varer to timer hver gang. SESAM hjelper til med transport om det er behov for det. Formålet med forskningen er å finne ut hvordan man bedre kan håndtere livshendelser og situasjoner som følge av demenssykdommen.

[Vil du lese mer om studien trykk her \(pdf\)](#)

Er du interessert?

For påmelding, ta kontakt med SESAM – Regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling, på tlf.nr. 51 51 56 29 eller send en mail til sesam@sus.no

WiseAge-festivalen 2019

Hold av datoen!

WiseAge-festivalen med blant annet internasjonal forskningsdag, SESAM-konferansen og WiseAge-fest blir arrangert 20. – 24. mai.

Publisert 07.09.2018

Sist oppdatert 13.11.2018

Følg med, mye spennende vil komme!!

Kommuner i hele landet får opplæring i å drive Demensskolen

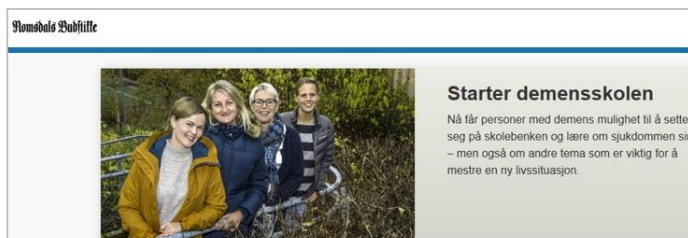
Etter føringer i Demensplan 2020 og tilskudd fra Helsedirektoratets satsing Tidlig systematisk oppfølging av personer med demens har nå over 20 kommuner fra hele Norge deltatt på Demensskolens kurslederkurs

Publisert 26.09.2018

Sist oppdatert 31.10.2018

Demensskolen er en brukerskole for hjemmeboende personer med demens i tidlig fase. Demensskolen ble først prøvd ut i Stavanger i 2006 og har siden 2014 vært et aktivt forskningsprosjekt ved Regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling – SESAM, med Ingelin Testad som prosjektleder.

Høsten 2016 startet SESAM de første kursene for å lære opp nye kursledere i å drive Demensskolen. Over 20 kommuner fra hele Norge har nå deltatt på kurslederkurs. Representanter fra SESAM har i tillegg til å avholde kurset i egne lokaler på Stavanger universitetssjukehus reist til både Oslo, Haugesund, Trondheim og Bergen for å avholde kurset.

Kommunene som har deltatt på kurslederkurs tar i bruk ulike kanaler for å rekruttere deltakere til sine Demensskoler

WiseAge brukerråd besøkte Helsehuset i Stavanger

WiseAge brukerråd besøkte Helsehuset i Stavanger

Publisert 26.09.2018

Sist oppdatert 13.11.2018

Fra høyre Helen Guthormsen Wigsteand administrasjonskonsulent i SESAM, Elisabeth Breivik medlem i WiseAge, Kari Thu medlem i WiseAge, Ane Haugland prosjektordinator i WiseAge, Magne Arne Nilsen medlem i WiseAge, Per Olav Hanssen medlem i WiseAge.

På Helsehuset i Stavanger har de en velferdsteknologi avdeling hvor de viser de ulike teknologiene som er tilgjengelig. Torsdag 20. september var WiseAge Brukerrådet på besøk for å få mer informasjon om de ulike teknologiene og høre om videre plan for utvikling av den kommunale helsetjenesten.

Posterpris til SESAM-stipendiat på forsknings dag

Forskningens dag - fra praksis til forskning ble arrangert 26. september i Klinikkk psykisk helsevern. PhD-stipendiat ved SESAM Jon Arild Aakre mottok prisen for beste poster.

Publisert 11.10.2018

Sist oppdatert 31.10.2018

Disse fire vant årets priser på forsknings dag - fra praksis til forskning.

Lone Viste (til venstre) og Bente Iversen, som begge jobber med terapeutisk mestring av aggresjon, ble årets formidlere, mens årets forskningsartikkel gikk til Jon Fauskanger Bjåstad (til høyre), som er forsker, psykologispesialist og jobber med barn og unge. Stipendiat Jon Arild Aakre stakk av med prisen for årets poster.

Foto: Svein Lunde

SESAM gratulerer årets vinnere og ønsker lykke til videre med det viktige arbeidet. I tillegg til diplom, heder og ære får vinnerne et stipend på kr 5000,-.

SESAM gratulerer Ellen Svendsbø med doktorgraden

15. oktober 2018 forsvarte Ellen Svendsbø avhandlingen “Carers to people with Lewy body dementia and Alzheimer’s disease: experiences and coping strategies” og disputerte dermed for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Karolinska Institutet, Stockholm, Institutionen för Neurobiologi, Vårdvetenskap och Samhälle.

Publisert 31.10.2018

Sist oppdatert 13.11.2018

Foto: Svein Ove Eikenes, Høgskulen på Vestlandet

Hensikten med doktorgraden var å undersøke og beskrive erfaringer og utfordringer hos pårørende til personer med ulike demenssykdommer, hovedsakelig Alzheimers sykdom (AD) og Lewy Body Demens (LBD), samt hvordan deres pårørende mestrer sin situasjon.

Hovedveileder har vært forskningsleder ved SESAM, professor Dag Årslund, biveiledere er MD PhD Arvid Rongve (Helse Fonna/UiB), Senterleder ved SESAM Postdoc Ingelin Testad, Med. Dr. Ewa Stenwall (Karolinska Institutet) og PhD Anne Corbett (University of Exeter).

[Les mer om forskningen til Ellen her](#)

90% seminar på SESAM

20. august 2018 avholdt SESAM 90% seminar for PhD-stipendiat Martha Therese Gjestsen (SESAM/UiS).

Publisert 07.11.2018
Sist oppdatert 13.11.2018

PhD-Stipendiat Martha T. Gjestsen (SESAM/Uis) sammen med kommentator Iste Amanuensis Inge Joa (TIPS/Uis).

Foto: Helen Wigestrاند

Et 90% seminar avholdes mot slutten av ph.d.-løpet før kandidaten innleverer sin avhandling til bedømmelse. Seminaret består av en samtale mellom kandidat og kommentator som har som oppgave å vurdere og gi kritiske og konstruktive synspunkter på avhandlingsarbeidet. Formålet er å gi kandidaten muligheter til å forbedre arbeidet i slutfasen og å forberede seg til disputas.

Foto: Helen Wigestrاند

Arrangementet er i hovedsak offentlig og flere forskere fra SUS og Universitetet i Stavanger hadde møtt opp for å få det med seg:

Dette er et reelt 90% seminar

Stein Tore Nilsen, tidligere forskningsdirektør på SUS

Fag og ledernettsverksmøte på Haraldsplass diakonale sykehus

25. oktober 2018 ble det årlige fag og ledernettsverksmøtet innen geriatri og alderspsykiatri avholdt med deltakere fra alle helseforetakene i regionen. Møtet er et viktig samlingspunkt for disse to fagmiljøene.

Publisert 03.12.2018

Sist oppdatert 03.12.2018

Regional ressursperson SESAM, Hildur Thingnes

Foto: Kristin Aas Nordin

Tema fra Helse Førde var evaluering av fagnettverk innen eldremedisin /eldreomsorg etter 3 års drift ved seksjonsleiar medisins legeteneste, regional ressursperson SESAM Hildur Thingnes. Ellers bidrog overlege Eva Søgner og spesialsykepleier Greta Gard Endal med interessante innlegg fra Helse Førde.

Fra Bergen fikk vi høre om pakkeforløp ved hjerneslag ved overlege/ regional ressursperson i SESAM Halvor Næss.

I Haugesund bygges nytt sykehus og der fikk vi informasjon om planene for byggingen og sammenslåing av geriatri og alders psykiatriske enheter ved geriatrisk seksjonsleder, geriatrisk seksjon, regional ressursperson i SESAM Nina Hauge.

Fra Stavanger informerte leder ved alders psykiatrisk poliklinikk Ingrid Langeland Braut om erfaringer ved KVALAP.

Overlege Paal Naalsund la til rette for møtet og tok oss med på omvisning i det nye Haraldsplass diakonale sykehus etter nettsverksmøtet.

Fag- og ledernetverksmøte i 2019 blir 7.november. Ta gjerne kontakt om du ønsker å få tilsendt invitasjon og program for neste års møte: kristin.marie.aas.nordin@sus.no

Ny prosjektkoordinator i WiseAge

Publisert 11.12.2018

Sist oppdatert 11.12.2018

Ane Haugland har startet som prosjektkoordinator for WiseAge og skal være med å fremme brukermedvirkning og samfunnsengasjement i forskning og kunnskapsutvikling. Ane vil jobbe tett sammen med SESAMs senterleder Ingelin Testad og WiseAge medlemmene. Ane har tidligere jobbet i den kommunale helsetjenesten og ser nå frem til spennende utfordringer sammen med SESAM teamet. Sammen skal vi arbeide med å videreformidle budskapet «eldre som ressurs» og sette Stavanger som et globalt knutepunkt innen forskning på eldremedisin. Senterleder Ingelin Testad ser fram til å kunne jobbe systematisk om dette viktige arbeidet sammen med Ane og SESAM teamet.

WiseAge stormøte i Stavanger konserthus

Den 20. november arrangerte WiseAge brukerråd stormøte i Stavanger konserthus for alle interesserte. Det ble en vellykket kveld med godt fremmøte, og mange nye meldte sin interesse for å delta i WiseAge – SESAMs plattform for brukermedvirkning og samfunnsengasjement.

Publisert 19.12.2018

Sist oppdatert 19.12.2018

Foto: Helen G. Wigestrånd

Hovedtema for kvelden var velferdsteknologi, et tema som engasjerer mange. Ingelin Testad, senterleder på SESAM innledet med å fortelle om WiseAge og visjonen bak WiseAge. Hun fortalte i tillegg om spennende forskningsprosjekter som SESAM arbeider med.

Martha Therese Gjestsen, stipendiat og forskningskoordinator på SESAM, hadde et interessant innlegg om muligheter og utfordringer med bruk av velferdsteknologi. Martha presiserte viktigheten av at det er behovet til brukerne som må være i fokus når ny teknologi utvikles. Solveig Økland som er prosjektleder i Sola kommune, fortalte om arbeidet med å implementere velferdsteknologi i 13 kommuner i regionen. Solveig presenterte teknologiske løsninger som kommunene kan tilby i dag. Teknologien passer nødvendigvis ikke til alle, presiserte hun. Den enkeltes behov og forutsetninger blir alltid vurdert først.

Etterpå var det en panel debatt med Martha og Solveig hvor publikum fikk stilt flere gode spørsmål.

Kvelden ble avsluttet med et innlegg av Arnfinn Fiskå, prest og seniorrådgiver ved SESAM, der etisk refleksjon om velferdsteknologi ble satt i fokus. Velferdsteknologi kan være bra for brukere og pasienter og det er det en må legge til grunn når en starter med ny teknologi, og ikke bare fokusere på den økonomiske delen bak det, presiserte Arnfinn.

Vi takker alle som kom på stormøte og ønsker alle nye i WiseAge velkommen!